

БРОЈ 16
јули 2015.

БИЛТЕН

Постоји ли енергетско новинарство?

Наши саговорници:

Antoine Halff : Енергетском новинарству је будућност важна исто као садашњост

Dr. Matthias Lang: Друштвени медији повећавају брзину, али и ризик од грешака

Robert Bryce: Јавност није добро информисана шта се дешава у енергетском сектору

Уводник

Слободан Соколовић:

Енергетско новинарство

- професија или успутно занимање?

РЕДОВНЕ РУБРИКЕ

Вести из WPC и ННКС

Активности наших чланица

НИС, Лукоил, Транснафта

ДОМАЋА СЦЕНА

Миша Бркић,
Димитрије Боаров,
Јелица Путниковић,
Драган Недељковић,
Мијат Лакићевић,
Момчило Цебаловић,
Жељко Мартиновић

САДРЖАЈ

1	Порука читаоцима
2	Уводник: Слободан Соколовић: Енергетско новинарство - професија или успутно занимање?
4	Интервјуи
4	Antoine Halff, Енергетском новинарству је будућност важна исто као садашњост
8	Dr. Matthias Lang: Друштвени медији повећавају брзину, али и ризик од грешака
12	Robert Bryce: Јавност није добро информисана шта се дешава у енергетском сектору
16	Стручни текст: Александар Недучин: Јергин и Брајс - новинари, коментатори, аутори у енергетици
18	Вести из Светског нафтног савета
23	Вести Националног нафтног комитета Србије
24	Чланице ННКС
24	НИС а. д.
28	Транснафта
30	ЛУКОИЛ

Поштовани читаоци,

Савременици смо периода преломних одлука у области енергетике на глобалном и на националним нивоима. Такве далекосежности и тежине, да су дебело изашле из оквира привреде и постале средство политике, све чешће замењујући терен који је раније припадао полигону хладног рата.

Изазивају се кризе и ратови, руше или смењују режими у нафтом и гасом богатим земаљама. На другој страни граде се савези на политички често потпуно непринципијелним, али економски јаснијим основама. Воде се и тзв. ратови ценама нафте, где енергетски експерти губе компас покушавајући да објасне узроке, док још погубнијим делују пројекције које нуде јавностима.

Иза завесе ових догађања стоје колосалне компаније, неке снаге мерене тржишном капитализацијом која превазилази бруто друштвене производе више 90 одсто земаља света. На једној страни владе водећих произвођача, на другој потрошача енергије. Уз њих све израженији еколошки лоби, који директно утиче на креирање услова под којима ће у наредним деценијама пословати компаније у сектору. Национални нафтни комитет је већину ових тема настојао да прикаже и обради у претходним Билтенима, да би у овом броју покушао да, кроз разговоре са неким од водећих светских и домаћих новинара у овој области, одговори на питање - да ли у таквим околностима јавност може да добија праве, потпуне и објективне информације из сектора који умногоме кроји њихову свакодневницу и будућност. Да у ситуацији када постоји чврст знак једнакости између енергетике и политике, истражи шта је заправо данас енергетско новинарство, какву мисију и какав утицај има. Осетљивост теме коју је издавачки сектор ННКС, као један од првих уопште покушао да обради, даје додатни значај нашим саговорницима у овом броју, неким од најугледнијих иностраних уредника, новинара и блогера који се баве овом темом.

Посебну целину Билтена чине изузетно прецизни, јасни и критички одговори једног броја најугледнијих домаћих новинара из ове области на тему – да ли у Србији постоји, како изгледа и у каквим условима делује енергетско новинарство.

Редакција Билтена ННКС

УВОДНИК: Слободан Соколовић, Главни и одговорни уредник Билтена ННКС

ЕНЕРГЕТСКО НОВИНАРСТВО – ПРОФЕСИЈА ИЛИ УСПУТНО ЗАНИМАЊЕ?

Шта је то енергетско новинарство? Да ли постоје енергетски новинари? Да ли су енергетски новинари и енергетски аналитичари? Који је значај нових облика комуникација у свету информација о енергији? Колико су објективни енергетски текстови, а колико спиновање утиче на доношење стратешких одлука у области енергетике?

Све у свему, тешко је једнострано дефинисати енергетско новинарство, а не упасти у термиолошке или суштинске грешке. Чак и у самој дефиницији жанрова постоји неслагање.

Постоје политички новинари који покривају енергетска питања као политичка питања или као теме у функцији бољег позиционирања циљне политичке групе или политичких странака [1].

Друга група новинара, који покривају финансијска и привредна питања баве се енергијом искључиво као робом пратећи глобалне токове снабдевања, потрошње или промена цена.

Последња група новинара чине новинари који се баве заштитом животне средине, а који по природи посла, енергију посматрају као извор загађења природе. Анализом већине текстова о енергији који су објављени у САД, David Roberts [1], указује да се највећим енергетским изазовима 21 века сматрају:

1. Безбедно снабдевање енергијом земаља у развоју,
2. Снабдевање енергијом целокупне популације на земљи,
3. Брзо и трајно смањење емисије гасова стаклене баште.

Већ површна анализа текстова намеће запажање да се политички новинари баве већином изазовима безбедног снабдевања енергијом.

Привредни новинари заокупљени су одговорима на енергетске изазове под бројем 2, а природно је да еколошки новинари највећу пажњу посвећују изазовима под бројем 3.

Међутим, јављају се многе контраверзе у тражењу равнотеже у објективном информисању читалаца када се помешају теме које се односе на сигурно снабдевање светске популације енергијом и смањење емисије гасова стаклене баште. Отварају се питања како сиромашне

земље „напојити“ преко потребном енергијом и како истовремено обезбедити буџетска издвајања за смањење емисије гасова стаклене баште који директно утичу на квалитет живота развијених земаља. У тим случајевима, већина политичких и економских новинара када пишу о енергији понашају се као гласници богатих земаља, без критичког односа према последицама која јављају у сиромашним земљама. Као пример, наводи се кампања у Америци у прилогу производње гаса из

шкриљаца као извора енергије који ће смањити употребу угља и сам тим значајно смањити емисију ГХГ гасова. Оно што се заборавља да се у озбиљнијој форми саопшти јавности, то је извоз угља и истовремено извоз загађења у неразвијене земље Африке и Азије.

Цени се да новинари старе школе не су у могућности да на прави начин пруже прихватљиве одговоре за јавност и да

су НГО и блогери много вештији у томе. Цитирају се као типични сите-ови The Oil Drum и Climate Progress, на којима се могу наћи много квалитетнији записи о енергији и животној средини него у класичним фомама информисања [1].

Текстови који поред статистичких података, цртежа и финансијског ризика имају критичну масу атрактивности, валидни су за објављивање код ОЗБИЉНИХ уредника. Овом треба додати да текстови који се баве енергетском стратегијом, политиком и инвестицијама могу да буду на линији било чије уређивачке политике. Без намере да се коментарише питање које поставља Kris Nelder (Chris Nelder), један од познатијих енергетских футуриста. Зашто је енергетско новинарство лоше?, добро је навести нека од његових запажања у намери „подучавања“ како треба да се читају енергетски текстови [2].

Као пример, аутор анализира извештаје Reutersa који је саопштио у року од пет дана потпуно различите прогнозе о снабдевању нафтом, као и узроцима промене цене нафте који се у анализираним текстовима међусобно искључују (21-24 новембар 2011).

У првом примеру, наводи се прогноза CEO Saudi Aramco Khalid al-Falibi да ће до 2035 године производња нафте у Америци порастати на 8,4 мбпд, односно производња Саудијске Арабије на 12,5 мбпд како би се задовољила очекивана висока потражња, уз прогнозу да само Саудијска Арабија мора да инвестира више од 100 милијарди долара. Већ дан касније, преноси се изјава Fatih Birola водећег ИЕА економисте да су неопходна изузетно мала улагања да би цена нафте остала висока. Следећи текст Reutersa наводи податак из ИЕА званичног документа

World Energy Outlook 2011, у коме стоји да је неопходно до 2035. године, да се инвестира око 250 трилиона долара у инфраструктуру за производњу додатних преко потребних 47 мбпд нафте.

КО ИМА НАЈВЕЋИ УТИЦАЈ НА ЕНЕРГЕТСКИ СЕКТОР?

Две америчке медијске компаније Text 100 и Statist извршиле су опсежна истраживања у САД (период 2011-2012. године) објављених коментара, текстова, аналитичких прилога и блогер коментара, у тражењу одговора на питање која медијски изложена група (политичари, новинари или аналитичари) има највећи медијски утицај на енергетски сектор [2]. Ово истраживање обухватило је 252.020 изјава политичара и 21.253 текста новинара и аналитичара који су објављени у 32 водећа електронска медија и часописа у САД. Међу истраженим медијима били су: Bloomberg, BusinessWeek, The Economist, The Financial Times, Forbes, The New York Times, The Wall Street Journal, The Washington Post, Time итд. Анализа текстова, изјава, коментара је била усмерена на следећа питања:

- Која група има највећи медијски утицај на енергетику?
- О чему дефинисане групе говоре или пише?
- Колико су препознатљиви и доступни њихови ставови?

У групи политичара изабрано је 50 политичара са листе од 600 гувернатора, сенатора и конгресмена који су у испитаном периоду највише били присутни у истраженим медијима.

На исти начин изабрани су и новинари и аналитичари. Са листе од 80 новинара и 30 аналитичара изабрано је 25 новинара и 10 најутицајнијих аналитичара.

Резултати ове студије показују да су се политичари најчешће бавили питањима нафте, снабдевањем и истраживањем нафте у Америци и утицају производње нафте на животну средину (29%) као и питањима који се односе на угљ. Новинари су имали доминантно пемистички став према енергетским питањима, истичући у првом реду питање глобалног загревања, као последицу коришћења класичних извора енергије. Аналитичари су веома ретко присутни у електронским медијима, штампи, блогерским и другим форумским платформама, У групи политичара, председник подкомитета за енергију Сената, републиканац Ed Whitfield из Кентакија (фото лево) је

Референце

1. <http://grist.org/climate-energy/how-to-make-energy-journalism-better/>
2. http://www.navigant.com/~media/WWW/Site/Insights/Energy/2012_Text100_Digital_Index_Energy.ashx
3. <http://www.zdnet.com/article/why-energy-journalism-is-so-bad/>
4. https://www.iea.org/media/training/presentations/etw2014/Day_1_Energy_Communication.pdf
5. <http://www.caba.org/resources/Documents/keynote-energy-panel-dixon.ppt>
6. <https://www.aei.org/publication/journalists-explain-oil-prices/>

био највише заступљен у свим облицима јавне комуникације. Eric Wesoff, уредник Greentech Media, оцењен је као највише приути новинар у области енергетски питања. Највише су доминирали његови текстови о Солундра (о пропасти компаније за производњу панела која је била суфинансирана из државног САД буџета) и о електричним возилима. Christine Tezak, ClearView Energy Partners, оцењена је као највише цитирани аналитичар. Објављени текстови или цитиране изјаве односиле су се на утицај угља на енергетски биланс и загађење ваздуха.

ЧЕСТЕ ГРЕШКЕ ЕНЕРГЕТСКИХ НОВИНАРА

1. Некритично цитирање ауторитета (да ли само енергетски новинари !?)

Тако на пример, амерички новинари воле да некритички преносе изјаве Daniel Yergina, гуру енергетског новинарства (добитника Пулицерове награде и ИНС CERA консултанта). Он најчешће даје оптимистичке изјаве по питању сигурности снабдевања уз прогнозу ниских цена нафте. Посебно је запажен у колумнама уредника Wall Street Journala. Међутим, сматра се да су по правилу погрешне Јергинове прогнозе у периоду 2000- 2011 године! Доминантну групу ауторитета представљају тредери на нафтном тржишту чије изјаве новинари преносе без икаквих коментара или неке критичке анализе.

Посебан проблем представља и цитирање погрешних информација које знају да објаве и неке водеће новинске агенције. Једном објављена погрешна информација се умножава и великом брзином искривљује мишљење јавности [1, 2, 3]. Сору и Paste пракса најалост доминира у писању о енергији.

2. Нереалне прогнозе
Посебну групу текстова чине текстови у којима аутор жели да докаже унапред постављену прогнозу, а која често полазе од супротних, а некад и погрешних података.

Крис Нелдер анализира текст који је објављен у the Financial Times 31. Октобра 2011 (Pendulum swings on American oil independence By Ed Crooks) као пример подгревања нереалног оптимизма. Основна порука текста је да ће САД и Канада у наредној декади превазићи укупну производњу нафте Русије и Саудијске Арабије. Пажљивим сабирањем

објављених података у наведеном тексту, аутор констатује не слагање између објављене прогнозе од 13,5 мбпд у тексту и званичне прогнозе National Petroleum Council (NPC) од 22 мбпд нафте у 2035. години.

Да би ипак био наклоњен аутору анализираних текстова, Крис Нелдер истиче да NPC извештај има 155 страна изузетно компликованог текста, чије читање захтева и стучност и време, које новинари по правилу немају.

3. Недостатак времена за пажљиву корекцију текста

Расположиво време диктирано кратким роковима производи веома често површне информације са дискутабилним подацима. Као пример, наводи се објављивање ЕИА прогнозе о производње гаса из шкриљаца: „Производња гаса из шкриљаца ће у периоду 2016-2010. да расте у просеку за 48% годишње“, без навођења да тај податак односи се на спекулативну прогнозу Reference case коју и званичном ЕИА извештају прати реченица у којој се истиче висок степен несигурности такве прогнозе [2].

КАКО ЧИТАТИ ЕНЕРГЕТСКЕ ТЕКСТОВЕ - ОСНОВНА ПРАВИЛА

1. Буди скептичан
Ако је текст пуно оптимизма без критичних запажања, алтернативних размишљања, буди опрезан да не будеш уцепан на удицу.
2. Буди опрезан око извора информација
Ако су у питању представници нафтне индустрије, ОПЕКА и ИЕА имај на уму да већина њихових изјава је обојена пропагандом и политичким порукама
3. Обрати пажњу на контекст
Ако текст говори само о резервама без података о производњи игнориши! Прича о потенцијалним резервама без података колика је реална производња, и по којој цени, јер машта може свашта!
4. Претражи референце
Уколико желиш да будеш сигуран у податке који су објављени, потражи оригиналан извор података.
5. Обавезно упоређуј податке
Да би био сигуран или да би био потпуно збуњен, обавезно проверавај податке који су објављени на референтним сите-овима. И овде се јавља проблем! Који су то сите-ови?. Којим сите-овима веровати?.

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

Иако се наведена запажања односе претежно на амерички медијски простор, чини ми се да глобална слика енергетског новинарства не бежи од изнетог. А српско енергетско новинарство...?

ИНТЕРВЈУ: Антоан Халф, уредник "Извештаја са нафтног тржишта", водеће месечне публикације Међународне енергетске агенције

ЕНЕРГЕТСКОМ НОВИНАРСТВУ ЈЕ БУДУЋНОСТ ВАЖНА ИСТО КАО САДАШЊОСТ

Владимир Спасић

Енергетско новинарство је напор да се предупредe догађаји, да се препознају трендови који наилазе, да се повежу наизглед неповезане чињенице или догађаји. То је покушај да се енергија учини релевантном и разумљивом. Реч је о будућности исто колико и о садашњости, каже Антоан Халф, уредник "Извештај са нафтног тржишта", водеће месечне публикације Међународне енергетске агенције.

БИЛТЕН ННКС: Снага енергетских компанија је позната. Могу ли да се с њом изборе енергетски новинари или људи који информису јавност о енергетици?

АНТОАН ХАЛФ: Снага енергетских компанија не разликује се од других великих модерних корпорација. И начин на који новинари могу да се с тим изборе не разликује се од начина на који се то ради и са било којом моћном организацијом.

БИЛТЕН ННКС: Како ове компаније утичу на информисање јавности или рад новинара?

АНТОАН ХАЛФ: Многе, али не све, компаније све више покушавају да испричају своју причу, да исконтролишу како их свет види, да контролишу свој имиџ и поруке које су одлучили да пренесу. У том процесу, они могу постати отворенији, објављивањем што више информација о њима, али и затворенији

тако што ће више контролисати свој имиџ. Упркос свим њиховим напорима, на крају дана, компаније су обично погрешно схваћене. Енергетске компаније су огромна ризница информација. Оне живе на њима, то су центри знања, а само део тог знања из њих излази. На крају, информације које оне објаве су само један извор, између осталих, за новинаре, не треба их игнорисати, нити узети здраво за готово.

БИЛТЕН ННКС: Како нови облици комуникације утичу на информисање и новинарство у овом сектору?

АНТОАН ХАЛФ: Друштвене мреже и блогови се такмиче са традиционалним новинарством, али га не замењују. Они су често пристрасни и недостаје им новинарског професионализма. Понекад могу да генеришу вредне информације и/или анализе јер омогућавају ауторима да поделе важне чињенице и мисли без потребе да прођу кроз ограничења

у процесу уређивања, могуће цензуре... Али, они веома често само направе додатну буку са којом морају да се изборе професионални новинари.

БИЛТЕН ННКС: Да ли има довољно правих информација?

АНТОАН ХАЛФ: Како дефинишете "праве", "довољно" и "информације"? У односу на шта или из чије перспективе правите ову процену? "Довољно" је релативан појам. Индивидуални учесник на тржишту може да има "довољно" информације у датом тренутку да идентификује тржишне могућности скривене другима ... оно што је довољно за неког може бити мање него довољно за неког другог... На крају крајева, увек може бити више. Зато што се тржиште нафте и нафтна индустрија стално мењају, потрага за информацијама се никада не завршава. То није само потрага за чињеницама, за подацима, већ напор да се разуме како се оквир за разумевање тих података стално мења.

БИЛТЕН ННКС: Шта је енергетско новинарство данас? Какав је његов утицај?

АНТОАН ХАЛФ: Енергетско новинарство је посао специјализованих медијских организација - билтена, новинских агенција, сајтова - али и мејнстрим медија када се баве питањима у вези са енергетиком. Енергетско новинарство је напор да се предупредe догађаји, да се препознају трендови који наилазе, да се повежу наизглед неповезане чињенице или догађаји. То је настојање да се схвати како се свет енергије мења и како енергија мења свет. То је покушај да се енергија учини релевантном и разумљивом. Реч је о будућности исто колико и о садашњости.

Биографија

Антоан Халф придружио се Међународној енергетској агенцији јула 2012. године, као шеф њеног Сектора за нафтно тржиште и уредник њене водеће месечне публикације "Oil Market Report". Пре тога био је главни економиста у U.S. Energy Information Administration, место на које је дошао после неколико година вођење сектора за истраживање сировина брокерске куће Newedge у Њујорку и њеног претходника предузећа Fimat. У 2005. години, он је покренуо консултантску кућу о политичком ризику Eurasia Group, такође у Њујорку. Раније у својој каријери, радио је као уредник њујоршког бироа Energy Intelligence групе и на другим позицијама. Од 2006. до 2012. године био је ванредни професор за међународне и јавне послове на Универзитету Колумбија у Њујорку. Члан је одбора директора New York Energy Forum, уредничког одбора "Геополитике енергије" и у Пекингу "Енергетског клуба". Родио се и школовао у Паризу, а живео је и радио у Паризу, Сеулу, Вашингтону и Њујорку.

INTERVIEW: Antoine Halff Editor of International Energy Agency flagship monthly publication the "Oil Market Report"

ENERGY JOURNALISM IS ABOUT THE FUTURE AS MUCH AS THE PRESENT

Владимир Спасић

Energy journalism is an effort to stay ahead of the curve, to identify emerging trends, to connect the dots between seemingly unrelated facts or events. It is an attempt to make energy relevant and intelligible. It is about the future as much as the present, says editor of International Energy Agency flagship monthly publication the "Oil Market Report" Antoine Halff.

NPCS BULLETIN: Power of energy companies is well known. Can energy journalists or people who are informing public deal with it?

ANTOINE HALFF: The power of energy companies is not all that different from that of other major modern corporations. The way journalists can deal with it are not all that different from the way they deal with any powerful organization.

NPCS BULLETIN: How these companies affect informing of public or work of journalists?

ANTOINE HALFF: Many – but not all – companies are increasingly trying to tell their story, to stay on top of how the world perceives them, to control their image and the messages they chose to convey. In the process, they can become more transparent - by putting more information about them out there - but also more

opaque - by exerting more control over their image. Despite all their efforts, at the end of the day companies are often misunderstood. Energy companies are also formidable troves of information. They thrive on it. They are centers of knowledge, not only a portion of that

knowledge filters through. Ultimately, the information they chose to put out there is just one source among others for journalists – neither to be ignored, nor to be taken at face value.

NPCS BULLETIN: How new forms of communication affect informing or energy journalism?

ANTOINE HALFF: Social networks and blogs compete with traditional journalism but do not replace it. They are often biased and lacking in journalistic professionalism. They can on occasion generate valuable information and/or insights as they allow writers to share important facts and thoughts without having to go through the strictures of the editing process, potential censorship, etc. But they often end up just adding to the noise that professional journalism must cut through.

NPCS BULLETIN: Is there enough real information about energy?

ANTOINE HALFF: How do you define "real"? "Enough"? "Information"? From what or whose perspective are you making this assessment? "Enough" is a relative term. An individual market participant may have "enough" information at a given time to identify market opportunities hidden to others... what is enough for one might be less than enough for someone else... At the end of the day, there can always be more. Because the oil market and the

oil industry are constantly changing, the quest for information is never ending. It is not just a quest for facts, for data points, but more importantly an effort to understand how the framework for understanding those bits of information keeps moving.

NPCS BULLETIN: What is energy journalism today? What is its impact?

ANTOINE HALFF: Energy journalism is carried on by specialized media organizations – newsletters, wire services, websites – but also by the

mainstream media when they take on energy-related issues. It is an effort to stay ahead of the curve, to identify emerging trends, to connect the dots between seemingly unrelated facts or events. It is an endeavor to understand how the world of energy is changing and how energy is changing the world. It is an attempt to make energy relevant and intelligible. It is about the future as much as the present.

Biography

Antoine Halff joined the IEA in July 2012 as head of its oil market unit and editor of its flagship monthly publication, the Oil Market Report. Earlier, he was a lead economist at the U.S. Energy Information Administration, after several years as director of commodities research at brokerage Newedge in New York and its predecessor company Fimat. In 2005, he launched the energy practice of political-risk consultancy Eurasia Group, also in New York. Earlier in his career, he worked as New York Bureau Chief for the Energy Intelligence Group and in other positions. From 2006 to 2012, he was an adjunct Professor of International and Public Affairs at Columbia University in New York. He is a member of the board of directors of the New York Energy Forum, of the editorial committee of Geopolitics of Energy and of the Beijing Energy Club. He was born and educated in Paris and has lived and worked in Paris, Seoul, Washington, DC, and New York.

ИНТЕРВЈУ: Матијас Ланг, један од оснивача и коаутор Немачког енергетског блога

ДРУШТВЕНИ МЕДИЈИ ПОВЕЋАВАЈУ БРЗИНУ, АЛИ И РИЗИК ОД ГРЕШАКА

Владимир Спасић

Данас је све више информација доступно на Интернету, укључујући блогове. Информације су брзе и често се ажурирају. Али, уз брзину, и ризик од грешака је већи. Читаоци треба да буду свесни да информације на брзим друштвеним мрежама и медијима можда нису тачне, или још не сасвим тачне, каже Матијас Ланг, један од оснивача и један од два главна аутора Немачког енергетског блога.

БИЛТЕН ННК: Шта је енергетско новинарство данас? Какав је његов утицај?

МАТИЈАС ЛАНГ: Разноликост "енергетског новинарства" је шира него што је некад била. Наравно, и даље имамо традиционалне медије, и они су веома важни и поуздани извори информација. Неколико кључних играча сада има и онлајн информације, сајтове, блогове, билтене и друге облике електронских медија. Вести морају да се брзо емитују, и као додатно објашњење (бекграунд) за све више и више ад хок вести. Поврх свега, сада постоји и много "неконвенционалног енергетског новинарства", често у друштвеним медијима, посебно блогovima. А, такође, ту је и много онлајн информација које пласирају енергетске компаније, посебне интересне групе, власт и други. Нешто од

тога су чисте чињенице, али врло често већ ту имамо елементе новинарства. Можда је Немачки енергетски блог, такође, добар пример нове врсте информација које су доступне. Ја водим Блог као адвокат, а не новинар. Видим како се ствари брзо мењају. Информације која објављујемо нису на језику адвоката, већ опште информације за све заинтересоване стране, из одређеног угла. Многи читаоци су активни у индустрији енергетике. Такође је приметно колико новинари обраћају пажњу на специјалистичке блогове попут Немачког енергетског блога. Често добијам питања новинара из целог света који траже објашњење о развоју немачке енергетске регулативе. Те информација затим постају део њихових текстова о енергетици.

БИЛТЕН ННК: Колико је ова врста новинарства предмет манипулације? Колико је поуздана?

МАТИЈАС ЛАНГ: Новинарима је све теже и теже да прате мноштво збивања у енергетском свету. Сектор се веома брзо развија, и постоји много компликоване нове регулативе. Истовремено, енергија је исполитизована, што отежава да се открије шта је чињеница,

шта је мишљење, шта је закон. Изазов је за новинаре да открију колико је поуздана информација, као и да виде где људи покушавају да манипулишу њима. Међутим, чињеница да неки имају интерес да њихове спиноване информације дођу до новинара или медија није нова. Откривање где неко покушава да ово уради је, и увек је било, део посла сваког новинара. Разноврснији извори информација дају новинарима више начина за проверу своје информације, као и провера код људи који имају другачији став. Информације на Интернету данас олакшавају новинарима да идентификују те друге изворе. Наравно, они морају да знају колико је извор поуздан и какв је ризик од манипулације. На крају, мислим да шира база повећава поузданост.

БИЛТЕН ННК: Да ли јавност данас има више или мање информација о енергетици?

МАТИЈАС ЛАНГ: Више, дефинитивно више. Много је тога доступно на Интернету. Иако није увек лако то наћи, Интернет такође помаже у откривању где тражити. Опет, друштвени медији и нове форме информисања, као што су блогови, омогућавају читаоцима да

до информација дођу бесплатно или уз веома мале трошкове.

БИЛТЕН ННК: Може ли јавност да дође до праве информације на време? Како?

МАТИЈАС ЛАНГ: Да. Првобитно, много информација је била доступно само прилично малој групи људи. Када сте морали да се ослоните на штампане материјале, додатно време је било потребно да се информације одштапају. Наравно, понекад је заиста корисно да неке ствари трају дужи. Ако имате више времена да размишљате о нечему, резултат може бити бољи квалитет. Данас је све више информација доступно на Интернету, укључујући блогове. Информације су брзе и често се ажурирају. Уз брзину, ризик од грешака се повећава. Али, такође брже можете да исправите грешке. Читаоци би требало да буду свесни да информације на овим брзим друштвеним медијима не морају бити тачне, или не сасвим тачне. Вероватно тога још сви нису свесни, тако да је могуће да је неким читаоцима потребна додатна едукација. Све у свему, могућност да јавност добије праву информацију на време је данас боља него раније.

БИЛТЕН ННК: Како нови облици комуникације (друштвене мреже, блогови ...) утичу на информисање о енергетским питањима?

МАТИЈАС ЛАНГ: Нови облици комуникације су све значајнији. Видим све веће интересовање за Немачки енергетски блог. Енергетски проблеми се брзо мењају. И често су веома сложени. Доношење политичких одлука постаје брже. А, посебно у области енергетике, ствари постају све више и више европскије односно гледају се из угла Европе, а не појединачних земаља. Светска клима се не зауставља на границама. Нови облици комуникације су веома важни за синхронизацију протока информација преко граница. И бржи су од традиционалних штампаних медија. Врло често, добијам нове информације преко Твитера или РСС читача, и онда напишем нешто на блогу. Тек сутрадан се информације могу наћи у новинама, а неколико недеља касније имамо академску анализу у часописима или магазинима. Сви ти различити облици ширења информација о енергетици имају своје место. Нови облици комуникације омогућавају да се бавите дешавањима у енергетици у краћем временском периоду на већој удаљености.

Биографија

Ланг је подједнако експерт за регулаторни know-how, комерцијално размишљање и прекограничну енергетску стручност. Партнер је у International Energy & Utilities Sector Group адвокатске канцеларије "Bird & Bird LLP" у Дизелдорфу у Немачкој. Члан је Bird & Bird's Regulatory & Administrative Practice Group. Саветује немачке и међународне клијенте о енергетици, регулативи и еколошким прописима, као и о питањима која проистичу из јавног привредног права. Експерт је и за корпоративно право, административно, европско и право о непокретностима и стандардизацији. Ланг је бивши банкар, адвокат по образовању за област заштите животне средине и корпоративног права. Саветује о сложеним инфраструктурним пројектима, укључујући конвенционалне и обновљиве изворе енергије, као и процедуре планирања и добијања дозвола за далеководне високог напона и друга индустријска постројења. Радио је на бројним трансакцијама у регулисаним индустријама, укључујући енергетику, здравство и водоснабдевање. Његов рад обухвата заступање клијената испред Federal Network Agency и других органа у различитим управним поступцима, пред домаћим и европским судовима и у арбитражном поступку. Са својим тимом, саветовао је и о усвајању европског права, као што је ROHS или Трећи енергетски пакет. Ланг је редовни сарадник конвенционалних и онлајн правничких публикација. Пише одељак о дозволама за конвенционалне електране и ветроелектране за "Berlin Commentary on Energy Law". Пише коментаре о међународним прописима о привредним друштвима у "Beck Online Commentary on the Limited Liability Company Act". Води "Немачки енергетски блог" и често говори на домаћим и међународним семинарима и конференцијама. Секретар је Комитета за гас и нафту International Bar Association и члан Одбора Немачко-америчке адвокатске асоцијације за Дизелдорф.

INTERVIEW: Dr. Matthias Lang: Co-founder and one of two primary authors of German Energy Blog

SOCIAL MEDIA INCREASE SPEED AND RISK OF ERRORS ALSO

Article: Vladimir Spasić

Today, an ever increasing amount is available on the internet, including blogs. The information is fast, and frequently updated. With speed, the risk of errors increases. Readers need to be mindful that information on high speed social media may not be correct, or not yet quite correct, says co-founder and one of two primary authors of German Energy Blog Dr. Matthias Lang.

NPCS BULLETIN: What is energy journalism today? What is its impact?

MATTHIAS LANG: The variety of "energy journalism" is broader than it used to be. Of course we still have the traditional media, and they are very important and reliable sources of information. Several key players have added online information, in websites, blogs, newsletters and other forms of electronic media. News have to spread quickly, also as further background to more and more ad hoc news.

In additional, there is now a lot of "unconventional energy journalism", often in social media, in particular blogs. And then there is a lot of online energy information from companies, special interest groups, authorities and several others. Some of that is pure facts, but very often there is a journalism element to it. Maybe the German Energy Blog is also a good example of the new type of information that is available. I run the German Energy Blog, being a lawyer, not a journalist. I very much see how things are changing. The information I provide on the blog is not "lawyer language", and it is provided as general information to

interested parties, from a particular angle. Many readers are active in the energy industry. It is also quite noticeable how much journalists are paying attention to specialist blogs like the German Energy Blog. I often get questions from journalists around the world who are looking for clarification on some German energy law developments. This information then becomes part of their energy journalism.

NPCS BULLETIN: How much is this kind of journalism subject of manipulation? How reliably it is?

MATTHIAS LANG: It is getting more and more difficult for journalist to follow the multitude of developments in the energy world. The area is developing very quickly, and there is a lot of complicated regulatory development. At the

same time, energy is highly politicized, making it difficult to form a view on what is fact, what is opinion, what is law. It is challenging for journalist how reliable information is, and to identify where people are trying to manipulate them. However, the fact that some may have an interest in getting their spin out to journalists or to the media is not new. Identifying where someone is trying to

do this is - and has always been - part of every journalist's work. Having a more diverse basis of information readily available provides journalists with more ways to verify their information, check it with people who may have a different view. The information out on the internet today makes it easier for journalist to identify those other sources. Of course, they have to form a view on the reliability of the source, and the risk of manipulation. On balance, I think the broader base can improve reliability.

NPCS BULLETIN: Is there more or less information nowadays for public?

MATTHIAS LANG: More. Definitely more. A lot is available on the internet. While it may not always be easy to find, the internet also helps in identifying the place

to look for. Again, social media or new forms of publications like blogs make the information available, at little or no cost for the readers.

NPCS BULLETIN: Can public get right and timely information? How?

MATTHIAS LANG: Yes. Originally, a lot of information was only available for a rather inside group of people. When you had to rely on printed matter, additional time was needed to print the information. Of course, sometimes it is actually helpful for things to take longer. If you have more time to think about something, the result may be of better quality. Today, an ever increasing amount is available on the internet, including blogs. The information is fast, and frequently updated. With speed, the risk of errors increases. But you can

also correct errors quicker. Readers need to be mindful that information on high speed social media may not be correct, or not yet quite correct. Probably not everyone is aware of this yet, so some learning on the side of some readers may still be necessary. On balance, the opportunity for the public to get right and timely information today is better than before.

NPCS BULLETIN: How new forms of communication (social networks, blogs ...) affect informing on energy issues?

MATTHIAS LANG: New forms of communication are becoming more and more relevant. I definitely see growing interest in the German Energy Blog. Energy issues are fast moving. And they are often complex. The political decision making process is getting quicker. And particularly in the energy area, things are becoming more and more European. World climate does not stop at borders. New forms of communication are very important to synchronize information flows across borders. And they are faster than traditional printed information. Quite often, I pick up new information on Twitter or through an RSS news feed, then write something on the blog. The next day, the information can be found in the newspapers. A couple of weeks later we have a more scholarly analysis in journals or magazines. The different forms of dissemination energy information all have their place. The new forms of communications make it possible to deal with more energy developments in a shorter time over greater distance.

Biography

Matthias combines regulatory know how, commercial thinking and cross-border energy expertise. He is a partner in the International Energy & Utilities Sector Group at Law firm Bird & Bird LLP in Düsseldorf, Germany. He is a member of Bird & Bird's Regulatory & Administrative Practice Group. He advises German and international clients on energy, regulatory, and environmental law as well as issues arising from public commercial law. He has additional expertise in corporate law, administrative, European and real estate law, as well as standardization.

Matthias is a former banker, and an environmental and corporate lawyer by training. He advises on complex infrastructure projects, including conventional and renewable energy generation as well planning and permit procedures for extra high voltage lines and other industrial installations. He has worked on numerous transactions in regulated industries, including energy, healthcare, and water. His work includes representing clients before the Federal Network Agency and other authorities in diverse administrative proceedings, before national and European courts and in arbitration proceedings. With his team, he has also advised on the transposition of European law, such as ROHS or the Third Internal Market Packet. Matthias is a regular contributor to conventional and online legal publications. He writes the section on permits for conventional power plants and wind farms for the "Berlin Commentary on Energy Law". He commentates on international company law in the "Beck Online Commentary on the Limited Liability Company Act". Matthias also runs the German Energy Blog and frequently speaks at national and international seminars and conferences.

He is secretary of the oil and gas committee of the International Bar Association, on the board of the German-American Lawyers' Association (DAJV) for Düsseldorf.

ИНТЕРВЈУ: Роберт Брајс, један од најистакнутијих америчких енергетских новинара, виши сарадник у Центру за енергетску политику и животну средину Менхетн института, аутор пет књига

ЈАВНОСТ НИЈЕ ДОБРО ИНФОРМИСАНА ШТА СЕ ДЕШАВА У ЕНЕРГЕТСКОМ СЕКТОРУ

Владимир Спасић

Специјализоване публикације које су фокусиране на одређене секторе у индустрији - нафта, природни гас, нуклеарна енергија, соларна енергија... - су генерално прилично добре. Али, опште публикације и медији, посебно телевизија, ретко покривају енергетске теме добро. Може се рећи да јавност није добро информисана шта се дешава у енергетском сектору, каже Роберт Брајс, један од најистакнутијих америчких енергетских новинара, виши сарадник у Центру за енергетску политику и животну средину Менхетн института, аутор пет књига.

БИЛТЕН ННК: Које су предности и ограничења енергетског новинарства?

РОБЕРТ БРАЈС: Термин "енергетско новинарство" је веома широк. По мом мишљењу, трговању окренуте публикације су прилично добре. То су публикације које су усмерене на специфичне секторе у индустрији - нафта, природни гас, нуклеарна енергија, соларна енергија... - и прилично су добре. Њихови аутори и новинари су стручни у својим областима и упознати су са историјом и очекивањима за сектор који прате. Насупрот томе, опште публикације и медији, телевизија посебно, ретко покривају енергетске теме добро. Њихови новинари најчешће нису упућени у енергетику и немају научно или математичко предзнање за разликовање "спина" од стварности.

БИЛТЕН ННК: Какав је утицај енергетског новинарства?

РОБЕРТ БРАЈС: Нисам сигуран како да одговорим на ово питање. Индустријски фокусиране публикације су релативно добро прихваћене у својим секторима.

То је, на крају крајева, и начин како зарађују новац. Али, опште публикације и мејнстрим медији често потпуно погрешно виде оно што се дешава.

БИЛТЕН ННК: Колико је поуздано енергетско новинарство?

РОБЕРТ БРАЈС: Као што сам рекао, зависи који његов део посматрате.

БИЛТЕН ННК: Да ли је јавност добро информисана шта се дешава у енергетском сектору?

РОБЕРТ БРАЈС: Генерално говорећи, не. Јавност, и политичари које она избере, су скоро сви тотално математички и научно неписмени. Такво незнање обично доводи до лоше политике. За потврду тога не морате да идете даље од популарности обновљивих извора

енергије и раширеног уверења да су свету довољни само ови извори енергије и ништа друго.

БИЛТЕН ННК: Енергетски сектор је у великим променама. Шта то значи за енергетске новинаре?

РОБЕРТ БРАЈС: Технологија се увек мења. То значи да се и енергетски сектор стално мења. Ако новинари не могу да се носе са променама, и нису у стању да виде како технологија мења методе производње и трансформације енергије, онда и не би требало да пишу о енергетици.

БИЛТЕН ННК: Снага енергетских компанија је позната. Какви су односи између њих и енергетских новинара?

РОБЕРТ БРАЈС: Зависи. За новинаре који знају шта раде и могу "потковано" да разговарају са људима који су у енергетици, мислим да су односи прилично добри. Неки људи у енергетском сектору у стању су да искористе новинара, и њихово непознавање овог сектора. У другим случајевима, односи могу бити контрадикторни, или зато што новинари желе да пишу негативне приче или зато што постоји недостатак поверења између две стране.

БИЛТЕН ННК: Која је ваша порука или савет новинарима који пишу о енергији?

РОБЕРТ БРАЈС: У мојој четвртој књизи, "Гладни енергије: Митови "зелене" енергије и права горива будућности",

јасно сам рекао да су наша енергија и енергетски системи одређени са четири императива: густина енергије (power density - енергија која се може произвести по одређеној јединици запремине, простора и масе), енергетска густина (energy density - количина енергије по одређеној јединици запремине, простора и масе), трошкови и количина. Ако хоћете да пишете о енергетском сектору, морате, понављам, морате да схватите значај ова четири фактора. Конкретно, новинари морају да схвате густину енергије и енергетску густину. Ако не разумеју те две основне мере, онда би требало да пишу о опери, не о енергетици.

Биографија

Роберт Брајс је професионални новинар скоро три деценије. Објављивао је чланке у многим новинама и магазинима, укључујући и Wall Street Journal, New York Times, National Review, Washington Post, American Conservative и Counterpunch. Његова прва књига, Pipe Dreams: Greed, Ego, and the Death of Enron, добила је одличне критике, а Publishers Weekly је прогласио за једну од најбољих нон-фикшн књига 2002. године. Другу књигу, Cronies: Oil, the Bushes, and the Rise of Texas, America's Superstate, објавио је 2004, а марта 2008. Трећу, Gusher of Lies: The Dangerous Delusions of "Energy Independence", коју је повољно оценило више од 20 медија. "Амерички магазин" је назвао књигу "јаком и много-потребном дозом реалности". А, Вилијам Грајмс је у "Њујорк тајмсу" рекао да је Брајс "на крају нека врста визионара и можда чак револуционара". У 2010. години Брајс је објавио књигу Power Hungry: „The Myths of Green Energy, and the Real Fuels of the Future“. Тревор Батерворт је у приказу књиге у Wall Street Journal књигу назвао "несентименталном, немилосрдном, и страственом", и додао да је "управо оваква врста новинарства неопходна да би истина опстала".

"Smaller Faster Lighter Denser Cheaper: How Innovation Keeps Proving the Catastrophists Wrong" је објављена 13. маја, 2014. Књига показује колико иновације и неумољива људска жеља да ствари учине Smaller Faster Lighter Denser Cheaper омогућавају потрошачима више јефтиније енергије, брже рачунаре, лакша возила, и безброј других добара.

Брајс, који пише о енергетском бизнису од 1989. године, провео је 12 година пишући за Austin Chronicle. У мају 2009. године, његов чланак о превари са етанолом из кукуруза уврштен је у Food Inc., књигу објављену у вези са хит документарцем истог назива аутора Ерика Шлосера. Од 2006. до септембра 2010. године радио је као одговорни уредник онлајн публикације Energy Tribune са седиштем у Хјустону. У априлу 2010. године придружио се Институту Менхетн као виши сарадник у Центру за енергетску политику и животну средину.

Гостовао је у на десетине телевизијских и радио емисија које су емитоване на различитим каналима, укључујући BBC, MSNBC, Fox, Fox Business, Al Jazeera, CNN, PBS и NPR. Такође је искусан јавни говорник.

Пчелар је, живи у Остину, у Тексасу, са супругом, Лорин, и њихово троје деце, Мари, Мајкл и Јаков.

Robert Bryce, one of America's most prominent energy journalists, senior fellow with the Center for Energy Policy and the Environment at the Manhattan Institute, author of five books

PUBLIC ISN'T WELL INFORMED WHAT IS HAPPENING IN ENERGY SECTOR

By Vladimir Spasić

The publications that are focused on specific niches in the industry -- oil, natural gas, nuclear, solar, etc. -- are generally pretty good. But, the general-interest publications and media outlets, television in particular, seldom cover the energy business very well. As a general rule, public isn't well informed what is happening in energy sector, says Robert Bryce, one of America's most prominent energy journalists, senior fellow with the Center for Energy Policy and the Environment at the Manhattan Institute, author of five books.

NPCS BULLETIN: What are energy journalism limitations and benefits?

ROBERT BRYCE: The term "energy journalism" is very broad. In my view, the trade-focused publications are generally pretty good. That is, the publications that are focused on specific niches in the industry -- oil, natural gas, nuclear, solar, etc. -- are generally pretty good. Their writers and reporters have expertise in their fields and they are knowledgeable about the history and prospects for their specific sector. By contrast, the general-interest publications and media outlets (television in particular) seldom cover the energy business very well. Their reporters are seldom versed in energy and power issues and rarely have the scientific or mathematical background to distinguish "spin" from reality

NPCS BULLETIN: What is its impact?

ROBERT BRYCE: I am not sure how to answer that question. The industry-focused publications are generally well-received within their sectors. That is, after all, how they make their money. But the general-interest and mainstream media outlets often

get their facts wrong.

NPCS BULLETIN: How reliably it is?

ROBERT BRYCE: As I said, it depends.

NPCS BULLETIN: Is public well informed what is happening in energy sector?

ROBERT BRYCE: As a general rule, no. The public, and the politicians they elect, is uniformly innumerate and scientifically illiterate. The resulting ignorance usually results in bad policy. For proof of that, look no further than the popularity of renewable energy and the widespread belief that we can run the world on renewable energy and nothing else.

NPCS BULLETIN: Energy sector is in big changes. What this means for energy journalists?

ROBERT BRYCE: Technology is always changing. That means the energy sector is always changing. If journalists can't cope with change, and aren't able to see how technology is changing our methods of energy production and energy conversion, they shouldn't be covering energy.

NPCS BULLETIN: Power of energy companies is well known. Can you describe relations between them and energy journalists?

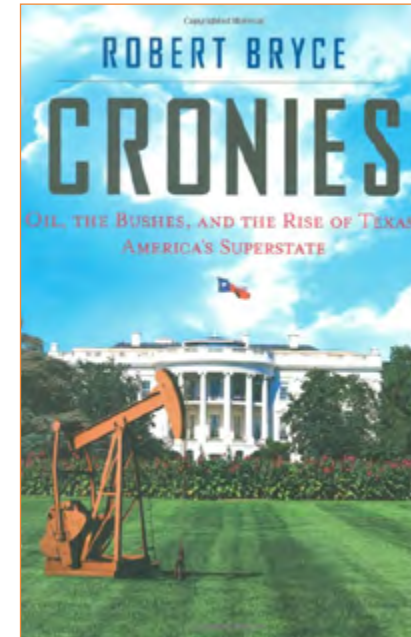
ROBERT BRYCE: Again, it depends. For journalists who know what they are doing and can talk knowledgeably to people who are in the energy industry, I think the relations are probably pretty good. Some people in the energy sector are able to take advantage of journalists, and journalists' lack of understanding of the energy sector. In other

cases, the relationships can be adversarial because the journalists are eager to write negative stories or because there's a lack of trust between the two sides.

NPCS BULLETIN: What is your message or advice to journalists who are writing about energy?

ROBERT BRYCE: In my fourth book, Power Hungry: The Myths of "Green" Energy and the Real Fuels of the Future, I made it clear that our energy and power systems are determined by the Four Imperatives: power density (energy flow that can be harnessed from a given unit of volume, area or mass), energy density (quantity of energy that can be contained in a given unit of volume, area, or mass), cost, and scale. If you are going to write about the energy sector, you must -- repeat, must -- understand the importance of those four factors. In particular, journalists have to understand power density and energy density. If they don't understand those two basic metrics, then they should be covering opera, not energy.

Биографија

Robert Bryce has been a professional journalist for nearly three decades. His articles have appeared in dozens of publications including the Wall Street Journal, New York Times, National Review, Washington Post, American Conservative, and Counterpunch. His first book, Pipe Dreams: Greed, Ego, and the Death of Enron, received rave reviews and was named one of the best non-fiction books of 2002 by Publishers Weekly. His second book, Cronies: Oil, the Bushes, and the Rise of Texas, America's Superstate, was published in 2004. His third book, Gusher of Lies: The Dangerous Delusions of "Energy Independence," published in March 2008, was favorably reviewed by more than 20 media outlets. The American magazine called Gusher "a strong and much-needed dose of reality". A review of Gusher by William Grimes of the New York Times said that Bryce "reveals himself in the end as something of a visionary and perhaps even a revolutionary." In 2010, Bryce published Power Hungry: The Myths of "Green" Energy, and the Real Fuels of the Future. In a review of Power Hungry in the Wall Street Journal, Trevor Butterworth called the book "unsentimental, unsparing, and impassioned; and if you'll excuse the pun, it is precisely the kind of journalism we need to hold truth to power." Smaller Faster Lighter Denser Cheaper: How Innovation Keeps Proving the Catastrophists Wrong was published on May 13, 2014. The book is an optimistic one. It shows how innovation and the inexorable human desire to make things Smaller Faster Lighter Denser Cheaper is providing consumers with Cheaper and more abundant energy, Faster computing, Lighter vehicles, and myriad other goods. That same desire is fostering unprecedented prosperity, greater liberty, and yes, better environmental protection. Bryce, who has been writing about the energy business since 1989, spent 12 years writing for the Austin Chronicle. In May 2009, his essay on the corn ethanol scam was included in Food Inc., a book published in conjunction with the hit documentary by Eric Schlosser of the same name. From 2006 to September 2010, he worked as the managing editor of the Houston-based online publication, Energy Tribune. In April 2010, he joined the Manhattan Institute as a senior fellow in the think tank's Center for Energy Policy and the Environment. Bryce has appeared on dozens of TV and radio shows that have aired on variety of outlets including the BBC, MSNBC, Fox, Fox Business, Al Jazeera, CNN, PBS, and NPR. An apiarist, he lives in Austin, Texas with his wife, Lorin, and their three children, Mary, Michael, and Jacob. Bryce is an engaging and experienced public speaker.

Стручни текст

ЈЕРГИН И БРАЈС - НОВИНАРИ, КОМЕНТАТОРИ, АУТОРИ У ЕНЕРГЕТИЦИ

Пише: Александар Недучин

Као што је и очекивано, због драстичног пада цене нафте прво су смањени профити нафтних компанија, затим су уследила резања капиталних улагања, да би сада на ред дошла преузимања. Ројал Дач Шел је 8. априла испунио насловне странице водећих светских медија информацијом да купује БГ Енергију за 70 милијарди долара.

„Покривање” сектора енергетике захтева, у најмању руку, мултидисциплинарну обавештеност, ако не образованост. Без техничког предзнања, без увида у геостратешко позиционирање у свету и појединачном региону, те осећаја за његово потенцијално мењање, без познавања историје, без праћења социо-демографских кретања (поготово када се ради о будућим правцима развоја сектора на глобалном нивоу), без познавања одговарајуће регулативе, нема респектибилног става по било ком актуелном питању. С обзиром на комплексност тема којима се баве, на својствену критичност, лични и професионални интегритет, овде ће бити представљена два америчка аутора која уживају неподељени ауторитет на глобалном нивоу, два „гуруа” у овој

области, Данијел Јергин (Daniel Yergin) и Роберт Брајс (Robert Bryce). Данијел Јергин (68), дипломирао је пословно управљање на Јејлу а докторирао на међународним односима на Кембриџу. Почасни је доктор наука на универзитетима Хјустон и Мисури, на рударском факултету. Предавао је на Харвардској пословној школи. Основао је Cambridge Energy Research Associates 1982., коју је 2004. год. м преузела компанија IHS Inc. (обезбеђује информације и анализе као подршку доношењу одлука у широком спектру индустрија и технологија) где је данас потпредседник. Сматра се једним од најзначајнијих аналитичара у енергетици и економији, било да је реч о енергетској безбедности, развоју неконвенционалних нафте и гаса, тржишту енергије или климатским променама; „сивом еминенцијом” нафтне привреде по речима генералног директора Светског нафтног савета; једним од првих мислилаца на планети у области енергетике и њених импликација (Магазин „Fortune”).

Аутор је књига:

- Shattered Peace: Origins of the Cold War and National Security State (Уништен мир: Корени хладног рата и национална сигурност), Houghton Mifflin, New York, 1977.
- The Prize: The Epic Quest for Oil, Money, and Power (Награда: Епска тражња за нафтом, новцем и моћи), Simon & Schuster, New York, 1991., за коју је 1992. добио Пулицерову награду. По књизи је снимљена мини телевизијска серија. Важи за најбољу историју нафте икада написану.
- Russia 2010 and What it Means for the World (Русија 2010 и шта то значи за

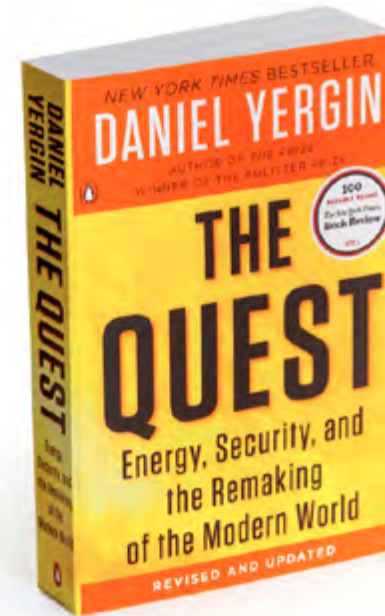
свет), Random House, New York, 1993., са Т. Густафсон као ко-аутором.

- The Commanding Heights: the Battle for the World Economy (Командни висови: Битка за светску привреду), Free Press, New York, 2002., са Џ. Станислав као ко-аутором.
- The Quest: Energy, Security and the Remaking of the Modern World (Потражња: енергија, безбедност и преображај модерног света), Penguin Press, 2011.

Аутор је термина глобалитет (први пут употребљен 1998. год. у часопису Newsweek), којим назива моменат у коме је процес глобализације скоро завршен, у коме се конкуренција (свако са сваким, свуда и око било чега) убрзано заоштрава.

На упозорење теоретичара тзв. „peak oil” –а (достизање максимума производње нафте) да ће се то десити 2005. године, па 2007., 2011., па онда пре 2020., оних који тврде да је око половина укупних резерви нафте већ потрошена, одговара да је у модерној историји ово пети пут да се светом шири страх од исцрпљивања извора нафте – по први пут осамдесетих година 19. века када је производња била концентрисана у Пенсилванији па све док се нису открила налазишта у Тексасу и Оклахоми, затим после оба светска рата и седамдесетих година прошлог века. И да је, упркос

наведеним песимистичким предвиђањима, од 1978. године производња нафте повећана за 30%, а да је године 2007. и 2009. на сваки произведени барел откривено 1,6 барела резерве. Затим, да је од почетка индустрије нафте произведено 1 билион барела, а да је од 5 билиона барела у земљи у овом моменту 1,4 билиона технички и економски доступно. Константним развојем технологија у гасној и нафтној привреди се омогућава и већа и ефикаснија производња из постојећих извора али и налажење нових. Данас се на нафтним пољима само 35 – 40% производње обавља традиционалним методама.

Тржиште нафте је од скора (од времена када се сматрала нормалном цена од 100 долара за барел, да је Кина у константно снажном привредном расту и да земље ОПЕС-а имају највише утицаја на цену – тзв. „swing producers”) ушло у нови период, у коме је сада кључни фактор понуда а не потражња. САД су постале „swing producer”, Кина је успорила раст, а дискусија о „peak oil” –у је постала депласирана. За енергетику је ово време великих турбуленција и транзиције (назива га „ером новог реализма”, рекалибрације, које захтева нови начин размишљања и нове идеје за пролазак кроз овај циклус), неке од кључних претпоставки неопходних за дугорочно планирање инвестирања су колапс цена постале неупотребљиве. Разумевање на прави начин нове реалности и шта она значи за тржиште, геополитику, инвестиције, политику цена, околину, кључни су енергетски изазови у будућности. Јергин сматра такође да се улога цене као стимулатора

иновација и креативности у многоме потцењује, да она охрабрује потрошаче да буду ефикаснији. У ситуацији када је дошло до успоравања привредног раста и на светском нивоу, имајући за последицу пад потражње, када Либија у једном моменту учествовају своју производњу, било је за очекивати да земље ОПЕС-а смање производњу и подигну цену нафте. Међутим, Саудијска Арабија и заливске земље то одбијају под изговором да би изгубиле тржиште (препуштајући га првенствено Ираку и Ирану, без обзира што су и оне земље чланице) ако то ураде, надајући се притом да ће ниске цене погодовати економском расту и повећању потражње. Највеће последице ниске цене трпе Венецуела, Русија и Нигерија. Долази до преливања 1,5 – 2 билиона долара од земаља извозница ка земаљама увозницама нафте, где се Јапан и Кина могу сматрати великим добитницима. Америчка производња у овој години при актуелној цени ће се успоравати, радиће се на повећању ефикасности и смањењу трошкова. Тек би се у 2016. години могло очекивати да светској привреди крене на боље, да потражња порасте и да цена нафте крене на горе, за око 10 – 30%. Јергин наглашава да треба рачунати са чињеницом да када се ради о нафти, понуда и потражња не морају увек бити у равнотежи – сврстава се у изразито „нееластичну” робу, а пример је да када је цена расла после 2002. године расла је, мимо увреженог правила, и потрошња. У прилогу овоме иду и шпекулације нафтом као стратешком робом у времену пораста њене цене, када се интензивно купује.

Револуцију коју су изазвали производња неконвенционалне нафте („tight oil”, за коју је због ниског коефицијента пропусности лежишта потребно користити методу хидрауличног фрактурирања, када се под великим притиском убацује вода са адитивима, у почетку хлороводонична киселина а затим у води растворени полимери, те амонијум, натријум или калијум пероксидсулфат) и неконвенционалног гаса из шкриљца, сматра најзначајнијим иновацијама у области енергетике до сада у XXI. веку. Овај закључак изводи на основу чињенице да је повећање производње нафте САД од 2008. године веће од производње појединачно девет земаља чланица ОПЕС-а, да је производња гаса из шкриљца донела САД два милиона радних места од 2012. год. са перспективом од укупно 3,5 милиона до 2020. године, да је супституцијом угља емисија угљен-диоксида сада на нивоу из 1994. год. и да је овај сектор привреде најдинамичније растао од почетка рецесије 2008. године.

Говорећи о обновљивим изворима енергије, Данијел Јергин цени да ће у наредним деценијама доћи до значајног повећања њиховог коришћења, али да ће нафта, гас и угаљ као фосилна горива и даље имати доминантну улогу у светској економији.

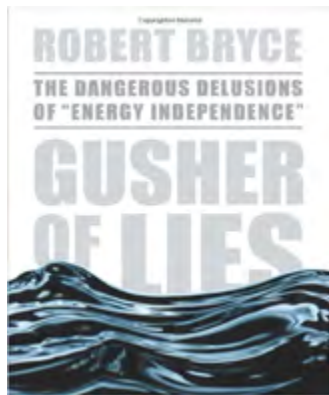
Роберт Брајс, један од наших саговорника кога смо већ представили у овом Билтену, показује се као оштар критичар потеза америчке администрације нарочито када су питања „зелене” технологије и обновљиви извори енергије. Наиме, септембра 2008. године, тада кандидат за претседника, Барак Обама је у предизборној кампањи рекао да ће планирана улагања у „зелену” енергију донети пет милиона добро плаћених радних места. Аргумент да ту причу назове бесмисленом, налази почетком 2014. године у изјави немачког министра енергетике, да његовој земљи прети драматична деиндустријализација уколико не смањи трошкове енергије (субвенције за обновљиве изворе енергије Немачку коштају 32 милијарде долара годишње). У Данској, која је „рај” за ветрогенераторску производњу електричне енергије, она кошта три пута више него у Америци. Полемишући са заговорницима смањења коришћења угљоводоника („природни гас треба да остане у земљи” и „то је угаљ само под другим именом”) и дуплирања и триплирања коришћења енергије ветра и сунца у Америци, наводи податак да и поред 100 милијарди долара које је Немачка утрошила на субвенције за производњу енергије из обновљивих извора, потрошња угља расте и тамо и на глобалном нивоу (за 55% у последњој деценији) пратећи повећану потрошњу електричне енергије. Сходно томе је и раст емисије угљен-диоксида на глобалном нивоу порастао за 32% у истом периоду, без обзира на релативно смањење у Европи.

У једном занимљивом чланку („Four Numbers Say Wind and Solar Can't Save Climate”, 2013.) посвећеном проблематици смањења емисије угљен-диоксида, позива да се упамте бројеви 32, 1, 30 и 1/2. Први, 32, односи се на проценат повећања емисије од 2002. године. Привреде земаља у развоју једноставно не могу да развијају уколико им

се ограничи употреба угљоводоника. Затим, око 2,6 милијарди људи живи у „енергетској“ беди а 1,3 милијарде нема уопште приступ електричној енергији. О заштити околине могу да размишљају само богате земље, развој економске снаге је циљ коме свака држава треба да стреми. Други број, 1, је „густина снаге“ ветра у ватима по квадратном метру (модерни соларни панел је „тежак“ 6, једна просечна нафтна бушотина са производњом од 10 барела на дан 27, а просечна нуклеарна електрана 50 вати по квадратном метру). Да би се енергија добијена у Америци спаљивањем угља заменила енергијом ветра, било би потребно да под ветрогенераторима буде површина равна површини Италије. Број 30 се односи на глобалну количину енергије која се потроши у једном дану (око 250 милиона барела еквивалентне нафте, што је једнако 30-тострукој дневној производњи Саудијске Арабије). Од тих 30 саудиарапских дневно у свету потрошене количине енергије, 10 је добијено из нафте, 9 из угља, 7 из природног гаса, 2 из хидропотенцијала и 1½ из нуклеарних електрана (ово поређење је, наравно, само у циљу лакшег разумевања размера). Последњи број, ½, односи се на обновљиве изворе. Значи да се око 50 пута више енергије добије из конвенционалних извора и нуклеарки него из ветра, сунца, геотермалних вода и биомасе.

Драстично смањење емисије угљен-диоксида у Америци је пре резултат ниже цене природног гаса („shale revolution“) и знатно ниже цене и габарита постројења која га за производњу електричне енергије користе у односу на угља, него што је то резултат примене прописа одговарајуће агенције за заштиту околине. Велики је заговорник стратегије N2N („natural gas to nuclear“), природни гас је релативно чист и има га у великим количинама, а нуклеарна енергија је и чиста и „зелена“, и има убедљиво највећу „густину снаге“. Ентузијазам с којим се заузима за нуклеарну енергију објашњава и примером Фукушима,

где и разарања изазваних земљотресом великих размера (евакуација око 300.000 људи), нису условила већу изложеност радијацији и да нико (бар до сада) није страдао од радијације. Опоненти пак истичу нерешен проблем чишћења великих количина радиоактивне воде.

По питању будућности биогорива се такође декларише као велики опонент америчке политике у енергетици. Огромне површине су потребне да би се засејале културе из којих се оно добија, а енергетски ефекат је миноран („густина снаге“ биогорива је 0,3 вата по квадратном метру). Спаљивање хране у циљу добијања горива сматра једноставно лошом идејом јер продукција раст цена житарица, повећано намешавање етанола добијеног из кукуруза у бензин повишава количину испарљивих органских једињења и азотовог оксида као загађивача ваздуха, обрадива земља до које је тешко доћи не служи више за производњу хране - производњу биогорива назива антитезом „зеленог“. Осим тога, намешавањем 10% етанола, прелази се за 3-4% мање километара него са „чистим“ бензином, што значи да се кроз куповину додатне количине горива практично плаћа један вид таксе држави. У књизи Gusher of

Lies: The Dangerous Delusions of Energy Independence чак назива овај намет за етанол једном од најдужих пљачки којој је изложен сваки амерички порески обвезник (а да је питање енергетске независности – омиљено и политичкој елити и широј јавности - чисто реторичко питање и супротно дугорочним америчким интересима јер значи про-тексионализам и изолацију).

Предмет његовог коментара је и изградња сада већ контроверзног нафтовода Keystone XL дугог око 1.900 километара, којим је уз већ изграђене деонице планиран транспорт од Канаде до Мексичког залива. Ниске цене нафте, растућа домаћа производња, скоро удвостручена цена изградње у односу на 2008. годину када је пројект лансиран, железнички „бум“ у транспорту нафте, попуњеност капацитета рафинерија у заливу које су технички у могућности да прераде тешку нафту из канадских битуменозних пескова у бензин и остале деривате, тешко да могу да обезбеде профитабилност пројекту у овом моменту. И мада су еколошки захтеви и ограничења значајни и даље, изгледа ипак да изградња овог транс-америчког инфраструктурног објекта није и занемарљиво политичко питање данашње Америке.

ВОДЕЋИ ДОМАЋИ ЕНЕРГЕТСКИ И ЕКОНОМСКИ НОВИНАРИ ОДГОВАРАЈУ НА ПИТАЊА ННКС

1. Да ли у Србији постоји енергетско новинарство? Које су његове основне карактеристике?
2. Да ли комуникација са енергетским компанијама у Србији задовољава Ваше професионалне потребе? Шта бисте замерили њиховим ПР службама?
3. Шта би Влада Србије требало да уради да би се побољшало енергетско новинарство?
4. Како ће Србија да се греје на гас 2020. године?

Миша Бркић, новинар

1. Постоји. За разлику од других индустријских области, енергетика је добро „покривена“ у кључним електронским и штампаним медијима. Добро је што енергетику прате „секторски“ новинари којима је то искључиво сфера професионалног интересовања, мада има новинара-сваштара који повремено упадају у овај сектор и наносе велику штету квалитетном информисању грађана. Кључне карактеристике „енергетског“ новинарства су: навијачки приступ који је затворен за разматрање ширег аспекта проблема, корупција, пренаглашено ослањање новинара на један извор информација и преовлађујући утицај на медије једне компаније и једне државе у аналитичкој обради појединих значајних тема. Понекад се важне теме, најпре у електроенергетици, третирају на изражено популистички начин, без улажења у суштину тржишне економије и са површним повлађивањем потрошачима.

2. Делимично. И у зависности од компаније. ПР службе су окренуте искључиво дневно-оперативним потребама, не постоје дугорочне стратегије сарадње с новинарима. Неке од компанија потпуно су затворене за медије и комуницирају искључиво саопштењима или интервјуима генералних директора.

3. Ништа посебно не треба да ради. Довољно је да пословање својих енергетских компанија учини транспарентним. Енергетика је

непотребно смештена у област мистериозне националне безбедности. Да, Влада треба да за министре енергетике бира људе који су квалификованији од новинара и који познају тај сектор боље од њих.

4. Ако је питање - из којих извора ће се снабдевати гасом, мој одговор је - из разних извора. Што би се рекло - диверсификовано. Чини ми се да ће већ тада доскорашњи модел зависности од једног извора и у Србији бити превазиђен на европски начин. Мерено данашњим стандардима, пет година је довољан период да Европа (и свет) значајно промене енергетску конфигурацију. Србија ће сигурно делити ту судбину. Иако до тада, извесно, неће постати чланица ЕУ то не значи да ће је Европа оставити на цедилу. Мислим да ће Србија те године бити део европског гасног система и да ће грејање у Србији у зиму 2020. године делити судбину Европе.

Димитрије Боаров, новинар

1. Мислим да је у Србији некада постојало „енергетско новинарство“, ако под тим термином разумемо групу новинара у Србији специјализованих за енергетске теме, која се бави само тим темама. Нажалост, темама из енергетике данас се претежно не баве специјализовани новинари, већ „кога нађу и ко стигне“, а најчешће „политички новинари“ који расподејају геополитичке теме или новинари на вези са ПР агенцијама, које за клијенте имају енергетске компаније. Из тога и произилазе „главне карактеристике“ писања о енергетици данас – ослањање на узак круг извора информација, тенденциозно фаворизовање одређених интереса и прећуткивање супротних, па и оних јавног карактера, а пре свега, углавном, површно објашњавање текућих догађаја и феномена.

2. Има ту необичних ствари – ја немам никакву комуникацију са ПР службама НИС-а и ЕПС-а, вероватно зато што се нисам ни акредитовао у тим фирмама, али ми једна ПР агенција из Београда и без мог захтева (при томе, фирма са којом немам никакву другу сарадњу) дотура преко мејл поште врло употребљиве информације о активности вођства Гаспрома, изјавима водећих људи те компаније, као и о позиционирању према континенталним енергетским темама. Можда је то „агресиван“ приступ према једном новинару те ПР агенције, али њене информације су ми биле веома корисне и ја сам их више пута користио у написаним или приликом учешћа у емисијама електронских медија. Са неким домицилним енергетским компанијама и асоци-

јацијама (Национални нафтни комитет, Удружење нафтних компанија Србије) имам изврсну комуникацију и увек добијам информације с којима оне располажу.

3. Влада Србије, то јест њено Министарство за енергетику, пре свега би требало да ажурно и опширно пружа релевантне информације преко свог званичног сајта – на коме досад није било довољно ни ажурности, ни исцрпности у преношењу одређених инфомација, а било је и “прескакања” реаговања на неке непријатне енергетске информације лансиране у јавност. Претпостављам да се Министарство бави и одређеним мега трендовима у свету и ангажује поједине спољне експерте за анализу битних тенденција у светској енергетици, па би ПР служба можда могла да сажетке или неке делове тих анализа такође стави новинарама на располагање. Уколико се Министарство не бави и таквим истраживањима и анализама – тим горе за српску енергетику. (Дакако, не циљам на оне анализе и информације које спадају у домен пословне или државне тајне.)

4. Највероватније као и досад. Претежно преко гасовода кроз Украјину и Мађарску. Можда део гаса дође и кроз неку будућу конекцију са мрежом гасовода у Бугарској (било да ће тај гас бити руски или азербејџански), а у резерви су постојећа или можда нека будућа гасна складишта смештена у Европској унији.

Јелица Путниковић, уредник рубрике Енергија у интернет часопису Балканмагазин

1. Политичари и уређивачки тимови (читај власници) већине медија у Србији су, на жалост, успели да из српског новинарства елиминирају добру праксу неговања такозваних секторских новинара – не само у сфери енергетике. Енергетско новинарство једноставно не постоји. Због тога је данас права реткост на неком догађају чути прецизна, стручна, професионално дефинисана и за тематику битна питања саговорницама, мало је аналитичких текстова и такозваног истраживачког новинарства. Самоцензура је гора од било какве цензуре. Криза у друштву се осликава и на кризу у медијима и професији новинара.

2. Углавном не. ПР службе свој задатак виде као потребу да сакрију све битне податке о компанијама у којима раде. Ствар погоршавају и ПР агенције. Све скупа, данас се бирократским методама спречавају новинаре да разговарају не само са

главним менаџерима, већ и стручним људима у енергетским компанијама. Не може се све свести на саопштења и поверљиве конференције за штампу.

3. Влада Србије, заправо, не признаје да у Србији постоји криза у медијима и информисању уопште. Политичарима није стало да у новинарима који се баве енергетиком имају добре познаваоце ове тематике јер тако елиминирају стручне критике јер, енергетика је основ и веома битна за привреду и развој земље. Ако за излазак земље из кризе жели помоћ, Влада Србије би требало да негује енергетско новинарство.

4. Верујем да ће се Брисел и Москва на крају договорити и наћи заједнички језик око изградње гасовода који ће бити алтернативе украјинским цевоводима, којима нам сада стиже руски гас. Као земља која је у своје законе већ уградиле законодавство ЕУ, Србија треба да инсистира да јој Унија помогне, финансијски, у изградњи гасних конекција са суседним земљама. Да би се Србија грејала руским гасом и била транзитна за тај будући гасовод Русија треба да понуди финансијски аранжман какав је нудила за Јужни ток.

Драган Недељковић, уредник Енергопортала

1. Савремено друштво намеће специјализацију у свим областима живота, па би и новинарство требало да следи општи захтев доброг познавања материје о којој пише. То, истина, већ постоји, чак је специјализација све ужа, али су данашњи новинари, који „прате“ енергетику некако заостали на некадашњој дефиницији новинара као универзалног незналице. Не треба кривити, поготово младе људе, јер их тако уче, а најчешће у редакцијама дају задатке. Класичан пример је мишљење главне уредице познатог листа да јој нису потребни „фах идиоти“, тј специјализовани новинари – ваљда јој одговарају универзални идиоти као сарадници. Нисмо ни свесни какве су све последице незнања, у друштву у целини, нарочито код политичара и у власти, па и у новинарству, о значају и утицају енергетике по друштво у целини. Од нивоа развоја, стања привреде па све до стандарда грађана. А све је последица преузимања титуле универзалних незналица од новинара – данас су то политичари.

2. Енергетске компаније, разумљиво, имају интерес да јавност стекне добар утисак, понекад и размивање за неке њихове потезе, али ни њима не одговарају новинари знају, умеју да

процене, а нарочито аргументовано критикују или пропитују. Некада су „водили“ новинаре на објекте и догађаје, да се упознају, виде, нешто науче – данас је то реткост. Нема боље школе за енергетске новинаре од комуницирања са стручњацима, присуства њивим расправама и саветовањима. Нажалост на такве скупове све мање иду и сами стручњаци, јер су оне универзалне незналице преузеле све компетенције, све надлежности, све одлуке.

3. Влада, а поготово ресорна министарства, могу мало помоћи новинарима – њима је неопходна помоћ. Освајање власти, мандати и коалиције тумаче се као плен у свим областима, а изостанак компетенција, занемаривање струке и страначко запошљавање наноси велике штете енергетици, боље речено привреди и друштву.

4. Све што се у свету догађа, посебно у сектору енергетике, доноси велику неизвесност и ризике. Све што смо навикли, па и грејање, је под великим упитником.

Мијат Лакићевић, новинар и уредник Новог магазина

1. Да. Мислим да доста добро прати догађаје, боље је од других делова економског новинарства, рецимо аграрног, или оног које би пратило индустрију, посебно финансијског. Али, можемо му замерити премало аналитичности и критичности према вестима које се пласирају из компанија односно енергетских асоцијација.

2. Не задовољава. Оријентисане су на пласирање ПР информација, на шакљива питања не одговарају.

3. Да постане отворенија за питања и дискусију и да се сама мање бави ПР-ом.

4. На то би Влада требало да одговори. Али, мислим да неће бити већих проблема. Односно – грејаће се као и Европа.

Момчило Цебаловић, магистар комуникологије и докторант Филозофског факултета у Нишу

1. Ако се само за два-три новинара може рећи да редовно прате дешавања у енергетици, да се истраживачким и аналитичким новинарством бави само један, а да се у таблоидима, који имају највећи утицај на креирање јавног мњења, нико не бави, пре свега, енергетиком, онда је јасно где се данас налази енергетско новинарство, у коме је до пре само 4-5 година било 10-15 новинара. Медији се енергетиком баве на сензационалистички начин, не бавећи се суштином, нити едукујући своје читаоце и гледаоце о променама које се већ дешавају у енергетици. Но, ни те новинаре нико ничему не учи, јер нико данас није потребан новинар који зна, већ онај који ће послушно урадити сваки домаћи задатак. А, да има памети, у свакој редакцији би имали новинара који би пратио и анализирао дешавања око гасовода, нафтовода, сибирских ресурса... Ако буде рата, биће га због енергетике, а ми се овде у медијима понашамо као да је најважније енергетско питање да ли ће струја да поскупи.

2. /

3. То није посао Владе. Проблем је у медијима, пре свега, у уредницима, па тек онда у новинарима. Уредници само гледају учинак новинара, број текстова, терају га да покрива што више сектора и, наравно, онда не познаје ниједан, већ у сваком гребе по површини. А, и новинари нису заинтересовани да нешто науче, јер и ако знају, боље пишу, ако су ексклузивни, неће имати већу плату. Чак и када енергетске компаније организују едукацију, јер знају да им је највећа опасност новинар незналица, већа него онај који зна и превише, уредници не дозвољавају да новинари одсуствују са посла по дан-два. Ко ће да нам пише ако ви одете, кажу, не дозвољавајући да новинар буде компетентнији него што је данас.

4. Мораће на руски гас, нема другог, нити ће га бити до 2020. године. Само је неизвесно којим гасоводом ће стизати до Србије. Такође је сигурно да нећемо бити транзитна земља, да неће бити Јужног тока. Политика ће о свему одлучити, надам се разговорима и да се трасе енергетских токова неће цртати оружјем. А, да је притисак на Русију очигледан, да се затварају сви правци могућег допремања руског гаса преко Балкана, и то је неспорно. Затварају им Грчку, Македонију, Србију..., па се као једина сигуран НАТО алтернатива појављује Бугарска, као „капија“ за Европу. Од Србије ништа не зависи. Русима смо дужни за гас, немамо пара да градимо нове гасоводе, већ тражимо помоћ од ЕУ... Градићемо тамо где нам кажу и за који пројекат нам дају паре.

Жељко Мартиновић, новинар

1. У Србији енергетско новинарство постоји у мери која задовољава потребу најшире јавности да буде обавештена о дневним збивањима из тог веома сложеног сектора. Аналитичко енергетско новинарство, које обједињује извештавања из свих енергетских области - нафта, гас, електрична енергија, обновљиви извори... готово да и не постоји. Последице такве необавештености нису уопште наивне, нимало јевтине и на велику жалост, сви их трпе. Први, а можда и најважнији разлог, је комплексност енергетског писања. Новинар који је добио право да прати енергетику то не може квалитетно да ради ако добро не познаје политичка збивања и економску ситуацију не само у сопственој земљи, већ и далеко шире. Познавајући стање у домаћим редакцијама, апсурдно је очекивати од новинара да то ради квалитетно. Готово сви то раде тек као један од многих задужења која му намеће редакција. Уместо новинара о томе често говоре експерти. То може само донекле бити добро, јер се међу њима често крију лобисти који због обавезе према послодавцу још чешће замагљују истину. Зато се генерална слика енергетског новинарства може оценити као лоша и поред тога што новинара који прате енергетику има.

2. Комуникација коју одржавам већ годинама са представницима наших енергетских компанијама апсолутно задовољава моје професионалне потребе и базирана је на давнашњим познанствима и изграђеном поверењу са људима који раде у њима. Што се тиче ПР служби, не ретко се дешава да новинари боље познају енергетску компанију, или енергетску област од службе која ту компанију заступа.

3. Држава не треба да се уплиће у професионални рад новинара и њихових кућа. Друга је ствар то што је наша држава у врло специфичном положају у односу на огроман број медија. Управо та чињеница можда даје право држави, да потпомогне „рађање“ медија који ће бити окренути искључиво струци и објективном и професионалном извештавању које једног дана може донети тираж, а самим тим и профит. Али, најважније од свега је да то уради држава, а не нека њена влада којој су, то се до сада апсолутно јасно видело и види, партијски интереси изнад државних и националних.

4. Када се пројекат гасовода Јужни ток, под тектонским притисцима геополитичких интереса, распукао као балон од сапуннице, Србија је уместо гасног регионалног лидера доспела у ситуацију да још једном озбиљно размотри сопствене негасне потенцијале и да, уместо „мегаломанских“ пројеката гасних сила, за грејање сопственог становништва, реално са-

гледа да ли има довољно „дрва“ у својим шумама. Колико год то звучало парадоксално, за нашу, колико толико, сигурну енергетску будућност то је сасвим реална поставка реда ствари, односно решавања енигме грејања сопственог становништва током зимског периода. Наиме, Стратегијом развоја енергетике Републике Србије до 2025. године са пројекцијама до 2030. године сагледано је да такозвана биомаса представља 61 проценат укупног потенцијала ОИЕ. То у апсолутном износу представља годишње 3,4 милиона тона еквивалентне нафте (тен).

Годишње потребе за примарном енергијом у Србији су 2013. године, без КиМ, износиле око 14,9 милиона тен, у чему природни гас учествује са око 12 одсто. Разлог више, да се добро размисли о „дрвима“ односно о биомаси чији су дрва саставни део, је и чињеница да је електрична енергија, под притиском ММФ, поскупела за 13 одсто. То је више него јасна најава да ће струја у Србији коначно заузети оно место на ценовној лествици које јој и припада као најплеменитијој врсти енергије.

Где је у целој тој причи природни гас? Потрошња бележи пад, пре свега, због лошег стања привреде. Међутим, треба знати да у шпицу зимске сезоне Србија дневно троши 12 милиона метара кубних гаса, а да од те количине даљински системи грејања и домаћинства потроше 60 одсто. Четвртину наведене количине, за грејање становника, троше највећи српски градови - Београд, Нови Сад и Ниш... и ту нема алтернативе, односно ту не помажу она дрва из биомасе. Зато Србија више нема право да размисли да ли јој и одакле треба гас - мора га уврстити у кључне енергенте за мирну грејну сезону. Да ли ће то бити из неког од великих међурегионалних гасовода, ЛНГ терминала из Грчке или Хрватске мање је важно. Србија мора да схвати да није Немачка и не може да има Северни ток. Зато под хитно мора да се повеже са свим околним гасоводним системима, а пре свега да изгради гасовод Ниш - Димитровград, осмишљен још пре више од једне деценије захваљујући сада покојном Радомиру М. Наумову. Једино повезивање са регионом у наредним годинама може обезбедити редован проток природног гаса преко националних граница, као и допринети паду цене у будућности. Зато гасоводи Грчка - Македонија - Србија и Грчка - Бугарска - Србија постају све актуелнији.

ВЕСТИ ИЗ СВЕТскоГ НАФТНОГ САВЕТА

ДОГОВОРИ ОКО ПРОГРАМА НАРЕДНОГ СВЕТскоГ НАФТНОГ КОНГРЕСА

ТРОМСО - Програмски комитет Светског нафтног савета (WPC), задужен за организацију 22. Светског нафтног конгреса у Истанбулу, јуна 2017., утврдио је на састанку одржаном 26. маја у Тромсоу (Норвешка) четири групе тема којима ће се бавити овај најрепрезентативнији глобални скуп овог сектора привреде: (1) Истраживање и производња; (2) Рафинерије, промет, петрохемија и маркетинг; (3) Гас, производња, транспорт и маркетинг и (4) Одрживо управљање индустријом.

Свака од тема ће имати 2-4 пленарне сесије и 4-8 панела. Детаљни план биће утврђен на неком од наредних састанака Комитета. Националним комитетима упућени у позиви да пошаљу предлоге за модераторе и председавајуће панелима и пленарним сесијама ће бити послат до 1. јуна 2015. године, а одлука о томе ће бити донета до 5. октобра.

На састанку коме је присуствовао и генерални секретар ННКС, др Горан Радосављевић, речено је да ће се паралелно са овим одржати и „Турска сесија“ под називом „Турски мостови између будућности и садашњости“ на којој ће теме бити више регионалне.

ВЕСТИ ИЗ НАЦИОНАЛНОГ НАФТНОГ КОМИТЕТА СРБИЈЕ

ФОРМИРАН ИЗДАВАЧКИ САВЕТ ННКС

БЕОГРАД - Национални нафтни комитет Србије (ННКС) формирао је Издавачки савет, са циљем даљег развоја публицистичке активности овог тела српске нафтне и гасне привреде, по којој се ННКС већ оздваја унутар више од 160 чланица Светског нафтног савета (WPC).

Издавачки савет, под руководством председника ННКС, проф. Петра Шкундрића и са представницима свих компанија, оба универзитета и других организација и институција чланица нафтног комитета, одао је признање квалитету и садржини укупно 15 кварталних билтена које је од новембра 2011. до сада објавио ННКС, као и на редовним недељним прегледима вести из света нафте и гаса.

Потпредседник ННКС и главни уредник билтена и публикација, Слободан Соколовић рекао је да се уредништво руководи жељом да прати актуелна збивања у овој области у свету, региону и нашој земљи тако што обрадом кључних тема истовре-

мено формира својеврсну практичну и теоретску основу, која стручној и широкој јавности, као и владиним институцијама може трајно служити за праћење и разумевање најважнијих сегмената овог сектора енергетске привреде. Издавачки савет усвојио је и план активности до краја ове године, које поред кварталних билтена и недељних прегледа вести, обухвата и наставак објављивања штампаних стручних радова, започет недавним издавањем прве публикације „Цена нафте - шта је то?“.

СВЕТСКИ НАФТНИ САВЕТ ПОВЕРИО ННКС ОРГАНИЗАЦИЈУ ЕКСПЕРТСКЕ РАДИОНИЦЕ

ТРОМСО (Норвешка) - Програмски комитет Светског нафтног савета (WPC) једногласно је подржао предлог Националног нафтног комитета Србије (ННКС) да следеће године организује међународну експертску радионицу у Београду под покровитељством WPC.

Тема радионице, како је учесницима састанка у Тромсоу презентирао генерални секретар ННКС, др Горан Радосављевић, била би - Перспективе нафтне привреде у будућем енергетском миксу.

Иначе, Програмски комитет WPC је на састанку одржаном 26. маја утврдио поред осталог и преглед тема и друга питања везана за организацију наредног Светског нафтног конгреса, чији ће домаћин 2017. године бити Истанбул.

НАФТНА ИНДУСТРИЈА И ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ У РЕГИОНУ

БЕОГРАД - Сектор нафте и гаса има дугу традицију у високом образовању у Србији. Национални нафтни комитет Србије (ННКС) жели да допринесе оптимизацији ове области у Србији, као и да повећа покретљивост стручних и научних кадрова у региону, рекао је 24. јуна проф. др Петар Шкундрић, председник ННКС на радионици посвећеној овој теми.

У високом образовању, сектор енергетике, посебно нафтног дела је веома значајан за сваку државу, а посебно за Србију, с обзиром да нафтни сектор последњих година утиче на пуњење српског буџета између 12 и 14 процената, истакао је Шкундрић. Привредна комора Србије, као један од оснивача ННКС, препознала је потребе привреде и организовала радионицу са намером да се сагледају потенцијали размене студената, професора, као и капацитети универзитета у региону у сектору нафте и гаса, рекао је Љубинко Савић, секретар Удружења за енергетику ПКС. Рударско-геолошки факултет шкољује инжењере нафте и гаса на основним, мастер и докторским студијама и има одличну сарадњу са НИС-ом који је наш стратешки партнер, рекао је проф. др Иван Обрадовић, декан овог факултета. Важно је усагласити образовање и потребе тржишта рада, нагласио је Обрадовић и истакао да су они на сугестију НИС-а отворили модул за нафтног геолога који раније нису имали. Он је такође напоменуо да су због великог интересовања студената из земаља којима је нафта значајна, на мастер студијама за нафту и гас отворили програм на енглеском језику и тиме допринели интернационализацији Универзитета у Београду.

проф. др Петар Шкундрић
председник ННК Србије

ПРИЗНАЊЕ ПРОЈЕКТУ BIOGOS НАЦИОНАЛНОГ НАФТНОГ КОМИТЕТА СРБИЈЕ

РИМ - Централноевропска иницијатива (ЦЕИ) прогласила је за „Success Story“ (пример успеха) пројекат Националног нафтног комитета Србије (ННКС) BIOGOS „Имплементација Директиве 2009/28/ЕС у области биогорива и у саобраћају у Републици Србији – Пренос најбољих пракси“. Пројекат је припремљен и реализован током 2014. године у сарадњи са Факултетом за стројарство и бродоградњу Универзитета у Загребу и обухватио је размену искустава чланица ННКС са хрватским партнерима у имплементацији ЕУ законодавства, посебно Директиве 2009/28/ЕС у области биогорива у саобраћају. Како је саопштено из овог регионалне међувладине организације, која је уз Нафтну индустрију Србије финансирала реализацију пројекта, његов садржај је био од великог значаја за преношење најбоље праксе из Хрватске на пољу спровођења поменуте регулативе у Србији и уједно успоставио контакте који могу водити у будућности новим заједничким програмима и партнерствима.

Чланице ННКС - НАФТНА ИНДУСТРИЈА СРБИЈЕ

УЛОГА НИС-А У ЕВРОПСКИМ ИНТЕГРАЦИЈАМА

НИС је прва српска компанија која је, схвативши значај присуства на месту где се доносе одлуке које могу имати значајне економске и политичке импликације на Србију, још 2011. отворила стално представништво у Бриселу. Основни задаци представништва су праћење претприступних преговора Републике Србије са Европском унијом, праћење регулаторне делатности у ЕУ у области енергетике, заштите животне средине и конкуренције, позиционирање наше компаније у европским круговима и унапређење знања запослених у НИС-у о енергетској и климатској политици Европске уније.

Праћење преговора нужно је због правовременог одговора компаније НИС на ризике, односно користи које приступање може донети. Јер, своје ставове о траженим променама мора изнети и привреда, односно субјекти који сnose трошкове измена регулативе. Представници НИС-а у Бриселу доприносе европској дебати у области енергетике, смањења емисије штетних гасова и заштите животне средине и обезбеђују експертизу из области енергетике и заштите животне средине преговарачким структуром Србије.

У циљу што успешнијег позиционирања компаније у ЕУ, НИС редовно организује догађаје који омогућавају сусрет и директну комуникацију са званичницима ЕУ који непосредно раде на питањима енергетске и климатске политике и придруживања. У том смислу компанију је посетио бивши комесар за енергетику Европске уније Гинтер Етингер, директор Секретаријата Енергетске заједнице Јанез Копач и заменик директората ЕУ за енергетику Фарбицио Барбасо. Ове године забележена је посета Франца Боговича, посланика Европског парламента и потпредседника групе «Пријатељи Србије» и сусрет у Београду са потпредседником Европске комисије задуженим за Енергетску унију, Марошем Шефчовићем.

Генерални директор сваке године одржава састанке у Бриселу са доносиоцима одлука и редовно даје интервјуе за бриселске медије.

У априлу ове године НИС је у Бриселу био домаћин панела под називом «Србија у ЕУ- изазови и могућности» који је окупио званичнике ЕУ, Енергетске повеље, представнике пословних кругова, надлежног министарства и компанија из Србије. Као кључна порука са скупа истакнуто је да је српска привреда подржава Владу у циљу што успешнијег прилагођавања ЕУ стандардима. Панел је оцењен као најзначајнији српски економски догађај у Бриселу у првој половини године.

Поред економије, НИС пружа подршку промоцији културне баштине Србије и региона у ЕУ подржавајући већ трећу годину популаран фестивал балканске културе „Балкан Трафик“ у оквиру

којег организује пријем за своје пријатеље и сараднике у Бриселу. НИС је активан члан Европског енергетског форума, Института за Енергетику Југоисточне Европе, Центра за европске политике, а разматрамо и чланство у другим индустријским удружењима. НИС редовно учествује на свим форумима Енергетске заједнице.

ИНВЕСТИРАЊЕ У ЕВРОПСКЕ СТАНДАРДЕ

На панелу „Србија и ЕУ: изазови и прилике“, генерални директор НИС Кирил Кравченко, истакао је да је НИС од приватизације инвестирао више од две милијарде. Модернизована Рафинерија нафте Панчево пример је улагања НИС-а у производне капацитете са циљем њиховог прилагођавања стандардима ЕУ.

НИС НАСТАВИО СА МОДЕРНИЗАЦИЈОМ РАФИНЕРИЈЕ НАФТЕ ПАНЧЕВО

Компанија НИС наставила је са модернизацијом Рафинерије нафте Панчево и од почетка ове године су реализоване четири инвестиције, у вредности већој од девет милиона евра.

Завршетком треће фазе модернизације аутопунилишта, што је инвестиција вредна готово два милиона евра, инсталиран је еколошки најбезбеднији начин утовара деривата у аутоцистерне. Реч је о начину пуњења цистерни одоздо који се сада примењује на две трећине свих утоварних места у РНП. Овом, пре свега, еколошком инвестицијом практично су елиминисана испарења загађујућих честица приликом пуњења цистерни на аутопунилишту у Панчеву. Ово није крај, јер се у оквиру започетих активности у последњој фази модернизације аутопунилишта, планира потпуна замена управљачког система, као и низ техничких унапређења, које ће још више побољшати техничку сигурност и еколошку безбедност.

Још једна значајна еколошка инвестиција у рафинеријској преради НИС-а вредна преко пет милиона евра односи се на затворен систем дренарања код процесне опреме. Суштина овог процеса је у томе да се течност (флуид) који се повремено испушта у производном процесу прикупи у посебне посуде и поново врати у производни процес. Захваљујући овом систему, емисије загађујућих материја у атмосферу у току нормалног рада постројења су у границама које су прописане европским еколошким стандар-

БЕОГРАД ДОБИО ПРВУ GAZPROM БЕНЗИНСКУ СТАНИЦУ

Компанија НИС је почетком маја отворила прву GAZPROM бензинску станицу „Авалски пут“ у Београду. Малопродајни објекат НИС-овог премијум бренда налази се у Булевару ослобођења на Вождовцу и потрошачима пружа врхунски квалитет горива, изузетну услугу и широк избор производа.

Деривати који су на располагању купцима су евро пет квалитета и произведени су у модернизованој Рафинерији нафте Панчево. Како би потрошачима била омогућена што бржа, безбеднија и квалитетнија услуга, нова бензинска станица је опремљена модерним точионим апаратима.

У складу са строгим еколошким прописима, нова GAZPROM станица има сепараторе за пречишћавање отпадних вода, а резервоари за гориво имају двоструки плашт за заштиту подземних вода и земљишта. Бензинска станица је у потпуности аутоматизована, што подразумева електронско праћење свих процеса рада и отворена је 24 часа.

Купцима је на располагању аутоперионица, као и расторан са бесплатним приступом бежичном интернету. На новој бензинској станици потрошаче очекују и и погодности програма лојалности Супер картица. Партнери у овом пројекту су НИС, ИДЕА, Сбербанка Србије, Теленор, ДДОР Нови Сад и Мекдоналдс. Захваљујући сарадњи шест компанија, купце приликом куповине код ових партнера могу да сакупљају бодове и да потом остваре бројне попусте.

Мрежа GAZPROM броји 13 бензинских станица на тржишту Србије, а „Авалски пут“ је најмлађа међу њима. За GAZPROM бензинске станице НИС је добитник признања „Најбоље из Србије“ прошле године.

НИС У 2015. ПОДРЖАВА 152 ПРОЈЕКТА У ОКВИРУ КОНКУРСА „ЗАЈЕДНИЦИ ЗАЈЕДНО“

У оквиру јавног конкурса „Заједници заједно“, компанија НИС ће у 2015. години финансирати 152 пројекта, са циљем да се, кроз њихову реализацију, унапреде услови живота у локалним заједницама у којима компанија послује и допринесе њиховом развоју. Компанија је ове године издвојила 110,5 милиона динара за реализацију пројеката на територији Београда, Новог Сада, Ниша, Чачка, Панчева, Зрењанина, Кикинде, Новог Бечеја, Житишта, Кањиже и Србобрана. Пројекте ће реализовати институције, удружења грађана, спортска и струковна удружења која су се пријавила на јавни конкурс НИС-а.

Комисију за одабир су чинили представници компаније, локалних самоуправа, као и угледне личности из локалних заједница, а ове године је, по први пут, у избору пројеката учествовало и становништво.

Од 1.225 пријављених, комисија је, према унапред утврђеним критеријумима, изабрала пројекте водећи рачуна да буду подржане иницијативе из пет области: спорт, култура, наука, заштита животне средине и помоћ социјално угроженим групама. Као и у претходним годинама, критеријуми за избор су били: значај решавања проблема за локалну заједницу, укљученост локалне заједнице у све фазе пројекта, оправданост буџета у односу на предложене активности, релевантност проблема којима се пројекат бави у односу на потребе локалне заједнице и усклађеност

постављених циљева, предложених активности и очекиваних резултата.

Рок за реализацију пројеката је 31. децембар 2015. године, а комплетни резултати конкурса јавно су објављени на интернет адреси <http://zajednicizajedno.nis.eu/izabrani-projekti>, као и на сајтовима локалних заједница.

НИС већ седму годину заредом спроводи програм подршке локалној заједници. У програм је до сада уложено готово 800 милиона динара и реализовано више од 600 пројеката који су помогли развој локалних заједница, олакшали функционисање бројних установа и унапредили рад културних, образовних и спортских институција.

дима.

Реализацијом програма смањења производње бензина и повећања продукције дизела, рафинеријска прерада НИС-а се успешно укључила у савремене светске рафинеријске трендове, који налажу већу производњу дизел горива. Применом овог програма у току 2015. године се очекује производња од око 3,5 хиљада тона дизела више на месечном нивоу, а укупни финансијски ефекти свих мера на годишњем нивоу износе више од пет милиона евра. Крајем априла у панчевачкој рафинерији успешно је завршен пројекат затвореног система узимања узорака. Ова инвестиција вредна готово два милиона евра првенствено има еколошки значај, јер узорци који се узимају не долазе у додир са атмосфером, што је значајан допринос очувању здраве радне и животне околине. Пројекат је реализован за годину и по дана и читава рафинерија је покривена модерним начином узимања узорака. На 160 места у 24 погона изграђени су панели у којима се више пута у току дана узимају узорци сировина и производа, чији се квалитет потом контролише у рафинеријској лабораторији.

Ово није крај инвестиција у Рафинерији нафте Панчево. У току ове године приступиће се наставку реализације пројекта Дубока прерада, што је друга фаза модернизације прерађивачког комплекса, чиме ће РНП постати још конкурентнија.

НИС ДОБИТНИК ПРИЗНАЊА „НАЈБОЉЕ ИЗ СРБИЈЕ“

Компанија НИС је добитник награде „Најбоље из Србије“ за 2014. годину, у категорији корпоративни бренд. Ово престижно признање додељују Привредна комора Србије, Министарство трговине, туризма и телекомуникација Србије и дневни економски лист „Привредни преглед“.

Ово је други пут да компанија добија награду „Најбоље из Србије“ за корпоративни бренд, што је још један доказ квалитета и повећања наших потрошача.

Привредна комора Србије је ове године увела новину и у складу са слоганом „Најбоље у људима“, одлучила да награде у име компанија приме изабрани запослени. Испред НИС-а, награду је примио Милош Алексић, запослени на позицији инжењер-технолог у Блоку истраживања и производња, чија је идеја за повећање оперативне ефикасности.

Акција „Најбоље из Србије“ је одржана 11. пут заредом, а ове године у конкуренцији је било чак 160 робних и корпоративних брендова. Победници су изабрани на основу три групе критеријума - тржишно-финансијских, перцепције испитаника и оцене стручног жирија, који су чинили Марко Чадеж, председник Привредне коморе Србије, Расим Љајић, потпредседник Владе и министар трговине, туризма и телекомуникација, Жељко Сертић министар привреде, Драго Делић, директор Привредног прегледа, др Горан Петковић и др Саша Вељковић, професори Економског факултета у Београду, Вера Вида, председница УО Центра потрошача Србије, Стојан Вучинић, представник Југоинспекта, Миша Лукић, председник УО „Лео Бурнет“ и др Слободан Милосављевић, саветник председника ПКС.

NIS Agro kartica
Mene gorivo košta manje!

Sa NIS Agro karticom, kupujte Dizel gorivo i Gasno Ulje po snizenim cenama na NIS Petrol benzinskim stanicama i ostvarite dodatne uštede na dopunski asortiman.

Uz pogodnosti pri kupovini goriva, NIS Agro kartica Vam omogućava da uštedite i pri kupovini Nisotec ulja, prehrambenih artikala i drugih proizvoda u mreži NIS Petrol benzinskih stanica.

Ubrzana procedura aktivacije NIS Agro kartice

Ukoliko nemate NIS Agro karticu, na odabranim NIS Petrol benzinskim stanicama naši zaposleni će Vam pomoći da popunite formular za dobijanje NIS Agro kartice i omogućiti Vam da Vaša nova NIS Agro kartica bude aktivna u što kraćem roku.

* korisnici NIS Agro kartice jednako ostvaruju svoje pravo subvencije od strane države za kupovinu goriva.

www.nispetrol.rs
Call centar: 0300 008 888

SAMO ZA POLJOPRIVREDNIKE

„БАЛКАН ТРАФИК ФЕСТИВАЛ“ У БРИСЕЛУ УЗ ПОДРШКУ НИС-А

Компанија НИС трећу годину заредом подржала је „Балкан Трафик“, музички фестивал намењен промоцији културе и уметности Балкана, који је одржан од 23. до 26. априла у Палати лепих уметности „Бозар“ у Бриселу.

Као компанија која послује у региону Балкана, НИС је са задовољством дала подршку манифестацији која промовише земље тог дела Европе, као и идеју мултикултуралности и тежњу ка европским интеграцијама. На тај начин, компанија НИС подстиче синергију и пријатељство земаља Балканског региона, у којем развија и шири бизнис. Кроз представљање богатог културног наслеђа региона у Бриселу, центру Европске уније, компанија још једном даје подршку европским интеграцијама земаља Балкана. Такође, НИС је захвалан Влади Србије на томе што деле исте вредности.

На фестивалу су и ове године наступили најпознатији уметници региона: Горан Бреговић, дувачки оркестар Кристијана Азирковића из Србије, музички састав из Сарајева „Диванхана“, бугарски фолкорни ансамбл „Ботевград“. Поред музичког програма, посебан део фестивала био је посвећен балканском филму, у оквиру којег је приказана „Парада“, српског редитеља Срђана Драгојевића.

„Балкан трафик“ се са великим успехом одржава од 2007. године, када су становници западне Европе пожелели да сазнају више о културном наслеђу народа Балканског региона. На фестивалу су наступале највеће звезде југоисточне Европе и представиле наш регион у најбољем светлу. Управо зато, ова манифестација је постала једна од најважнијих европских културних догађаја, која сваке године окупи хиљаде посетилаца из целог света. Компанија НИС годинама подржава локалне, националне и међународне фестивале кроз свој програм друштвене одговорности „Култура без граница“, чиме доприноси популаризацији културе у земљама у којима развија своје пословање.

Чланице ННКС - ЈП ТРАНСНАФТА СРБИЈЕ

ОБЛАСТ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА И БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

ЈП Транснафта је јавно предузеће чија је основна делатност транспорт нафте нафтоводом и транспорт деривата нафте продуктоводима. Поред основне делатности, ЈП Транснафта је на основу Уговора са републичком дирекцијом за имовину и Уговора са Министарством одбране преузела на коришћење војно складиште у Лединцима.

У својој основној делатности ЈП Транснафта као транспортер у свом раду користи сирову нафту а у складишту у Лединцима ће вршити манипулацију и складиштење деривата нафте који су лако запаљиви те су из тог разлога сви цевоводи и припадајуће инсталације, манипулативни и складишни резервоари објекти са повећаним пожарним оптерећењем односно са великом опасношћу од избијања пожара и експлозија. Пожари и експлозије као последицу могу имати велике материјалне штете, разарања, оштећење здравља запослених а такође негативно утичу и на заштиту животне средине.

Препознатим ризицима посебно у делу заштите од пожара ЈП Транснафта као одговорна компанија даје посебну пажњу. Поред примене Закона о заштити од пожара, Закона о безбедности

и здравља на раду и пратећих прописа и правилника из ових области, ЈП Транснафта је у оквиру ИМС (интегрисаног система менаџмента) увела и стандард СРПС БС ОХСАС 18001:2008 како би се на адекватан начин управљало ризицима, квалитетом заштите здравља, безбедношћу на раду и заштитом од пожара.

У циљу спречавања избијања и ширења пожара, наша компанија као најважнији принцип узима проактивно деловање односно систем превентивних мера и радњи којима се отклањају или умањују на најмању могућу меру узроци који могу довести до пожара и експлозије и оштећења здравља запослених.

Превентивне мере се предузимају како у делу пројектовања тако и делу извођења свих система, инсталација, уређаја, објеката и резервоара узимајући у обзир и инсталације и опрему које су у директној функцији заштите од пожара.

У складу са законским прописима, стандардима и упутствима произвођача, инсталације и опрема које су директно у функцији заштите од пожара се редовно контролишу, врше се прегледи и испитивања а у случају уочених недостатака предузимају се одговарајуће мере за отклањање тих недостатака.

Врше се редовни прегледи и испитивања:

- стабилних инсталација за дојаву пожара
- стабилних инсталација за детекцију експлозивних пара и гасова
- стабилних и полустабилних инсталација за гашење пожара и хлађење резервоара
- громобранских инсталација, уземљења и еквипотенцијализација металних маса,
- преглед Ех опреме,
- ручних уређаја за детекцију експлозивних гасова
- ПП апарата
- хидрантске инсталације
- електричне опреме за рад као и друге опреме која може имати утицај на безбедност.

Поред прегледа и испитивања инсталација и ПП опреме израђени су и Планови Заштите од пожара за: Терминал Нови Сад, трасу нафтовода са мерном станицом Панчево и за складиште погонских горива у Лединцима.

Посебан акценат поред наведених активности ЈП Транснафта даје на обуци како наших запослених тако извођача радова и посетилаца.

Тако током обука и провера Процедуре за реаговање у случају ванредних ситуација, врше се провере функционисања система веза-обавештења, провере брзине доласка ватрогасне јединице, њихова ефикасност, функционалност стабилног и полустабилног система за гашење пожара и хлађење резервоара, функционалност ватрогасних подстанци и хидрантске инсталације.

Код радова са отвореним пламеном и искрећим алатом у зонама опасности извођачу радова се током обуке указује на све потенцијалне опасности, а за саме радове се издаје појединачна дозвола са јасно прописаним мерама које се морају предузети током извођења радова како би се спречила појава пожара, оштећење здравља запослених и настанак веће материјалне штете

У складу са ОХСАС процедурама ЈП Транснафта је успоставила КПИ-кључне индикаторе показатеља (перформанси) процеса, који јој омогућавају објективну процену учинака за део безбедности и здравља на раду и заштиту од пожара. На основу КПИ и осталих обавезних улазно и излазних елементима, највиши менаџмент ЈП Транснафта минимум једном годишње преиспитује цело ИМС-интегрисани систем менаџмента укључујући и ОХСАС систем управљања заштитом здравља и безбедношћу на раду укључујући и заштиту од пожара.

Чланице ННКС - „ЛУКОИЛ СРБИЈА“ АД

МИЛИЈАРДА И ПО ЗА НАЈСАВРЕМЕНИЈИ КОМПЛЕКС ХИДРОКРЕКИНГА ГУДРОНА

Борисов и Алекперов секу врпцу

Јединствени комплекс хидрокрекинга гудрона крајем маја ове године на обали Црног мора у бугарском граду Бургасу свечано су отворили премијер Републике Бугарске Бојко Борисов и председник нафтне компаније ОАО „ЛУКОИЛ“ Вагит Алекперов. Овај најсавременији комплекс, изграђен по методу Н-Оил, коштао је 1,5 милијарди долара, чиме је укупни износ инвестиција ЛУКОИЛА у бургаску рафинерију достигао 2,9 милијарди долара.

Пуштањем у рад овог Комплекса количина прерађене нафте ће се почев од 2016. године подићи за око један милион тона, то јест до 6,8 милиона тона годишње. Нова рафинерија ће повећати утилизацију са 70 преко 90 одсто захваљујући повећању ефикасности прераде тешких остатака путем дубоке прераде и повећања енергетске ефикасности, а самим тим достићи и значајан еколошки ефекат. Истовремено, бугарско тржиште добија деривате највишег квалитета.

Комплекс хидрокрекинга гудрона који се састоји од 17 посебних постројења изграђен је за свега 3,5 године у строго утврђеном року. Од сада ће ова рафинерија поред нафте која се допрема из Русије моћи да прерађује и тешку нафту са ирачких налазишта из региона Киркук и Басра. Овај комплекс ће моћи да преради оно што други технолошки нису у стању. У Европској Унији је затворено 11 рафинерија, а стручњаци очекују да се овај процес настави. Нови комплекс у Бургасу моћи ће да прими и преради тешку нафту за потребе Европске Уније.

Отварајући комплекс, председник ЛУКОИЛА Вагит Алекперов је објаснио да ће преко 50 одсто производње ове рафинерије снабдевати тржиште Балкана и Турску, у којој компанија има преко 700 бензинских станица.

„Од момента доласка на бугарско тржиште прошло је безмало 20 година. За ово време инвестирани смо преко четири мили-

Почетак изградње - Октобар 2012.

јарде долара, будући да осим рафинерије у Бургасу и мреже бензинских станица радимо и у сфери алтернативне енергетике – пуштајући у рад соларна постројења и ветропаркове“.

Истичући да је присуство премијера Борисова на отварању Комплекса велика част за ЛУКОИЛ, Вагит Алекперов је изразио захвалност овој и свим претходним владама Бугарске за подршку коју су пружале компанијиним пројектима и дугогодишњу успешну сарадњу. Уједно, компанија је након отварања нових постројења, обезбедила посао за укупно 4.000 становника Бургаса, унапредила еколошку ефикасност, смањила ефекат стаклене баште и прекинула експлоатацију застарелих постројења.

ТРАНСПОРТ РЕАКТОРА СНИМАО NATIONAL GEOGRAPHIC

Никада тежи товар није превезен путем од бургаског пристаништа до рафинерије „ЛУКОИЛ Нефтохим Бургас“. Самоходној платформи је требало шест сати максималном брзином од пет километара на час да по овој маршрути превезе реактор тежине преко 1.600 тона. Овај куриозитет забележиле су у репортажи и камере канала National Geographic.

Платформа, конструисана специјалном техником ради постицања неопходног баланса, била је дугачка 57 метара и висока скоро девет метара, а кретала се уз помоћ 240 точкова. Због сложености транспорта овог постројења улице на зацртаној маршрути су биле затворене за саобраћај, а скинути су и електрични водови који би могли бити оштећени.

Транспорт реактора кроз Бургас

GORIVO NOVE GENERACIJE

Njima je potrebno gorivo, a Vama maksimalna snaga.

РЕДАКЦИЈА БИЛТЕНА

Главни и одговорни уредник: проф. др. Слободан Соколовић

Извршни уредник: Душан Даковић

Новинар, стручни сарадник: Владимир Спасић

email: nnkspress@wpcserbia.rs

Дизајн и прелом: Метаклиника, www.metaklinika.com